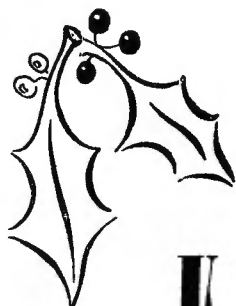

KERSTBOEK

ZONNESCHIJN

Uitgave C. A. Spin & Zoon N.V. Amsterdam - Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V. Utrecht

KERSTBOEK

van „Zonneschijn”

Samengesteld door D. A. Cramer-Schaap

1941

*Omslag is van F. Haxeveld
De illustraties zijn van H. Kabos*

INHOUD

WAT DE KLOKKEN BEIERDEN, door D. A. Cramer-Schaap	pag. 3
KERSTNACHT IN FINNSTAD, door Johanna Kuiper	„ 10
KERSTLIEDJE, door D. A. Cramer-Schaap	„ 17
DE KROON VAN HET MARIABEELD, door C. Wilkeshuis.....	„ 18
SCHIPPERSVERDRIET, door A. Hamaker-Willink.....	„ 26
KERSTROOS, door C. E. Pothast-Gimberg	„ 32
HET ZILVEREN LEPELTJE, door Martha de Vries	„ 40
KATINKA EN DE KERSTKABOUTER, door D. C. E. Boerlage-IJzerman	„ 45

Wat de klokken beierden

door D. A. Cramer-Schaap

LIZET torste van school naar huis, de zware tas met boeken. Ze had Kerstvacantie gekregen.

Een koude wind joeg het stof op van de straat, dat prikte in haar ogen. „Moeder doet het nooit,” dacht ze terwijl ze tegen de wind opworstelde, „het is zoveel gemakkelijker om in stad te blijven, vooral nu met die nare distributie. „Windhoek” zal zijn naam eer aan doen, Moeder zal het bovendien veel te koud vinden om te reizen. En toch . . . hoe heerlijk zou het zijn juist nu naar buiten te gaan, naar Windhoek, verscholen in het bos! Weg uit de stad met al die gedrukte, sombere mensen”

Ze klom de stoep op, en liet de tas zo maar op de grond ploffen, omdat haar verkleumde handen niet meer in staat waren hem vast te houden.

Op haar bellen kwam Maartje open doen, ze had een vuurrode kleur van het haasten.

„Kom maar gauw binnen,” zei ze „er is een heleboel voor je te doen.” Lizet bukte zich om de tas op te rapen.

„Boodschappen?” vroeg ze, weinig enthousiast. Maar Maartje schudde haar hoofd.

„Je Moeder is onverwachts naar je Grootmoeder gegaan,” zei ze „en jullie gaan vanmiddag met je Vader naar Windhoek,” en weg was ze, de keuken weer in, want er moest nog heel wat gedaan worden.

Lizet trok haar handschoenen uit en knoopte langzaam haar mantel los. Had zij wel goed gehoord? Wat betekende dit alles.

In de huiskamer vond zij Vader.

Hij sneed onhandig te dikke boterhammen, en legde het mes neer toen zij binnenkwam.

„Zo, ben je daar,” zei hij „snijd jij maar verder. Heb je het al gehoord?”

Lizetje knikte, terwijl ze Vaders taak overnam. Dus het was toch waar.

„Grootmoeder is ziek geworden,” legde Vader uit „niet ernstig, een lichte griep, maar Sophie ligt ook ziek. Die kan nu niet voor haar zorgen, en daarom heeft Oma vanmorgen opgebeld om te vragen of Moeder komen kon. Moeder zag er erg tegen op, juist nu jullie kerstvacantie gekregen hebt, maar we wisten geen andere oplossing. Ik heb moeder naar de trein van 11.07 gebracht en nu moet jij maar voor ons zorgen.”

Lizet legde de boterhammen in het broodmandje. 't Was net of een zware last op haar schouders werd gelegd, die zij haast niet dragen kon.

„Maartje is er toch ook nog,” zei zij.

„Nee,” zei Vader „Maartje is er niet. Want vanmiddag gaan we naar Windhoek. In het kleine huisje zal het gemakkelijker voor je zijn dan hier in de stad. Maartje gaat naar huis, je weet hoe naar zij het op Windhoek vindt, bovendien is het duur door de reis. Jan en ik zullen je natuurlijk zoveel mogelijk helpen. Moeder heeft alles voor je opgeschreven, wat je mee moet nemen en over het eten en zo. Het is erg jammer dat het zo loopt,

maar je moet maar denken dat het voor Moeder het ergst is, wij blijven tenminste bij elkaar."

Lizet knikte.

„Onderweg hoopte ik dat we naar Windhoek zouden gaan," zei ze „maar niet op deze manier."

Zij voelde zich opeens groot, anders dan het kleine meisje dat straks de tas met boeken op de stoep had laten ploffen omdat haar handen zo'n pijn deden. Zij moest voor twee mannen zorgen, het hele huishouden rustte op haar.

„Ik zal gauw eten," zei zij „en dan meteen maar gaan pakken. Maar hoe moet het met koken? Heeft Moeder daar wel aan gedacht?"

„Maak je daar geen zorg over," zei Vader. „Er bestaan gelukkig nog blikken, Maartje weet precies welke mondvoorraad ze mee moet geven, in de brief staat wat je te doen hebt."

Lizet keek naar de enveloppe die naast haar bord lag, zij voelde zich als een kapitein op een schip, dat uitvaart met een belangrijke opdracht.

„Ik geloof dat ik het wel klaarspeel," zei ze dapper.

„Daar ben ik van overtuigd" zei Vader en hij knikte haar toe.

Achter elkaar liepen zij over het smalle bospaadje. Hoe anders leek het dan in den zomer! Het bevroren mos kraakte onder hun voeten en aan de dennen hingen ijspegeltjes.

„Kerstdennen" dacht Lizet.

Vader droeg de zware tas met levensmiddelen, Jan zuchtte onder een volgepropte rugzak, Lizet, die de rij sloot, moest telkens even stilstaan en de koffer neerzetten.

Hoe vaak was zij langs dit paadje gefietst, vijf minuten was het tot de straatweg, nu leek het eindeloos.

„Als we bij gindse hoge den zijn" dacht ze, „zullen we het rode dak van Windhoek zien. Ik wil pas kijken als ik er ben."

Vader bleef staan, ook hem werd de tas te machtig.

„Ik geloof dat we sneeuw krijgen!" riep hij, tegen de felle wind in, en hij wees naar de loodgrijze lucht boven de donkere dennen.

„Ook dat nog," zuchtte Lizet, en ze dacht aan alles wat er dadelijk te doen zou zijn. Jan moest zorgen dat de haard brandde, terwijl zij de bedden opmaakte zolang het nog licht was. Ik zal er een kruik in leggen, besloot zij, en Vader, Vader moet maar even zeggen bij Derksen op de boerderij dat wij er zijn, en wat melk vragen. Nu waren ze bij de den, ze keek op en zag met een glimlachje de rode pannen.

„Windhoek staat er nog!" riep zij blij tegen Jan.

Hij draaide zich om en kwam naast haar lopen.

„Dacht je dan dat er een bom op gevallen was? Dan had Derksen het ons wel geschreven."

„Malle jongen, hier zijn geen bommen, niet eens vliegtuigen" zei ze overmoedig. De koffer was op eens zo zwaar, niet meer nu het huis in zicht was. Vader was al bij de deur en zocht naar de sleutel.

„Windhoek zal, vrees ik, een ijskelder zijn," zei hij.

Toch wachtte hen nog iets van de voorbijgegangene zomer achter de gesloten deur. Aan de kapstok in de hall hing Moeders Italiaanse zonnehoed en

in de hoek bij de trap stond de bonte tuinparasol. Vader haastte zich de luiken open te stoten, en toen het kille daglicht naar binnen stroomde, keken ze elkaar lichtelijk vertwijfeld aan : „Ik geloof dat we het hier nooit warm zullen krijgen” zuchtte Lizet, de damp van haar adem volgend. Maar Jan knielde al neer naast de haard. „Fijn dat de kist nog vol hout is” zei hij, „met een paar kranten en wat anthraciet heb ik hem zo aan,” en hij ging dadelijk aan de slag.

„Wat zal ik doen ?” vroeg Vader, of hij het kind was.

„De tas uitpakken en de blikken in de kast zetten en dan even bij Derksen melk halen, de kan vindt u in de keukenkast,” zei Lizet net of ze het zelf zo verzon en ze 't niet allemaal in de brief gelezen had.

Wat vreemd was het, zonder Moeder op Windhoek.

„Het sneeuwt,” riep Jan, die al uit de schuur terugkwam met een volle kolenkit „grote vlokken”.

„Dat wordt een witte kerstmis,” zei Vader naar het raam lopend.

Lizet zocht aan het rekje de sleutel van de oude kussenkast, waarin Moeder een plank had ingeruimd voor 't linnengoed.

Zorgvuldig koos ze : voor ieder twee lakens, en een sloop.

Hoe anders leek het dan in den zomer !

„Gebruik alle dekens maar die in huis zijn,” zei Vader. „’t Is hier in huis, geloof ik, nog kouder dan buiten.” Boven, op het kleine slaapkamertje, waarvan de ramen dik waren bevroren boog ze zich weer over Moeders brief, die zij in de trein al bijna uit haar hoofd geleerd had :

Na aankomst : haard aanmaken,
tas uitpakken en blikken in de kast zetten,
melk halen (kan in de keukenkast),
bedden opmaken (Vader en Jan samen op de grote slaapkamer),
kraan waterleiding kelder opendraaien.

Menu : Twee blikken erwtensoep. Warmen in de platte pan.
Schakelaar op 4 zetten tot de soep bijna kookt, daarna op 0 draaien.

Hoe goed had Moeder aan alles gedacht. Nu was zij bij Grootmoeder en zij zou zich zeker zorgen maken of alles wel lopen zou.

Maak je maar niet bezorgd, Moeder, Lizet denkt aan alles. Vader en Jan helpen immers. Die lakens zijn zó koud, of zouden zij vochtig zijn ? Zodra de haard brandt zal zij de ketel op de vuurplaat zetten voor de kruiken. Daar heeft Moeder niet eens aan gedacht ! Voor Moeder is het het ergste, heeft Vader gezegd. Die is bij Grootmoeder, die vaak zo brommig is, vooral als zij ziek is. „Wij blijven tenminste bij elkaar,” zei Vader. Vader had gelijk, zij zou huilen als zij nu alleen bij Grootmoeder was, vooral nu het gaat sneeuwen en ze een witte kerstmis krijgen.

Lizet is wel groot, en zij wil wel alles heel goed doen, maar Moeder kan zij toch nog niet vervangen en er zijn dingen die Moeder in haar brief niet heeft kunnen voorzien. Hoe komt het b.v. dat de heerlijke erwtensoep, twee blikken „erwtensoep met kluiif”, door Moeder zuinig bewaard voor vleesloze dagen, aanbrandt in de platte pan ?

„Jij kon het niet helpen,” zei Vader goedig, „ik denk dat je moest roeren, maar dat staat zeker niet op het blik.

Jan, die zwarte smidshanden heeft van het kachel aanmaken, trok bij de eerste hap een vies gezicht”.

„Bah !” zei hij, „waarom kon je er niet beter op passen !”

Moeder zou nu een grapje gemaakt hebben, maar bij Lizet, moe van het ongewone werk, kwamen de waterlanders.

„Het is best te eten” zei Vader „aangebrand en half niet gaar, houd je mond en eet het maar !”

Jan nam zijn lepel weer op, maar het gezellige maal was bedorven. Dien avond, in bed, kon Lizet, ondanks de kruik, toch de slaap niet vatten. Waarom was Moeder er nu niet, die zou het voor allemaal prettig maken op Windhoek ! Waarom moest Grootmoeder nu juist ziek worden en Sophie ook, niet erg, maar zo’n beetje, zij, Lizet, zou haar best op kunnen passen . . Lizet schrok, en lag opeens heel stil, op haar rug, starend naar de lichte streep tussen de gordijnen.

Als alles omgekeerd was, als zij bij Oma oppaste en Moeder hielp op Windhoek, zouden drie mensen gelukkiger zijn. Vader zou een rustige vakantie hebben, Jan zou geen lelijk eten hoeven te hebben en Moeder zou niet van Vader zijn gescheiden gedurende de feestdagen. Met kerstmis

Dien avond, in bed, kon Lizet, ondanks de kruik . . .

hoort een Moeder toch thuis. Waarom bood zij, Lizet, dan niet aan naar Grootmoeder te gaan, dan kon Moeder terugkomen.

Met een ruk gooide Lizet zich om op haar zij.

Maar dat hoefde toch niet! Niemand had er over gesproken, niemand had er aan gedacht, dan hoefde het ook niet. En Lizet sloot haar ogen en zei tegen zichzelf „nu wil ik slapen,” maar de slaap komt juist niet wanneer je hem beveelt, en ook nu bleef hij weg, en aldoor was er in haar dat stemmetje: jij moet het Vader voorstellen, jij moet het Vader morgen voorstellen, dan zullen ze alle drie een gelukkige kerstmis hebben

Toen Vader en Jan boven kwamen, lag Lizet nog wakker en ze hoorde Vader op het portaalje zeggen: „Ze is nog zo erg jong, je moet je niet dadelijk zo boos maken,” en Jan antwoorden: „Maar wie zet er nu toch een ketel zonder water op de vuurplaat,” en met schrik bedacht ze dat ze de ketel, ongevuld, er even had neergezet om hem uit handen te hebben, en toen had vergeten. Tranen maakten een natte plek op het kussen.

De volgende morgen, aan het ontbijt, kwam ze met haar voorstel, heel kalm, of het ook voor haar een pretje was: „Als ik vandaag eens naar Grootmoeder ging en Moeder kwam in mijn plaats . . .”

Verrast keek Vader op en Jan riep : „hè ja !” en gaf haar een klap op haar schouder : „meid, dat is een reuze plan !”

„Als je het zoudt willen,” zei Vader, haar onderzoekend aankijkend, „ik denk dat Moeder het erg prettig zou vinden. En voor jezelf is het misschien ook beter — het werk hier is wel wat zwaar voor je — maar laat ik in elk geval Moeder opbellen of het kan . . .”

Zij knikte en keek neer op haar bord, „misschien zal Moeder zeggen dat het niet gaat,” dacht zij hoopvol „en als ik heel erg mijn best doe en aan alles denk, kan het misschien toch nog een goede kerstmis worden.”

Vader scheen opeens veel haast te hebben naar het postkantoor te gaan. „Hoe gauwer we het weten, hoe beter,” zei hij.

„Zeg maar dat ik haar wel van de trein zal halen,” riep Jan, „met de slee van Derksen. Ik mag hem lenen is Derksen vanmorgen komen zeggen.”

„Dat is een prachtig plan !” zei Vader opgewekt, „dan brengen Jan en ik jou samen ook in de slee naar het station, Lizet”. Ze lachte met toegeknepen keel.

„Dat is goed,” zei zij.

Het was eerste kerstdag en het begon reeds te schemeren. Lizet stond voor het raam en keek naar buiten. Het sneeuwde. Ze kon de overkant van het pleintje bijna niet meer zien.

Ze dacht hoe het nu wezen zou op Windhoek.

Vader, Moeder en Jan zouden rond de open haard zitten, welk verhaal zou Moeder voorlezen ? Zouden weer de houten kandelaars met de rode kaarsen op de gedekte tafel staan ? En had Jan weer de kamer met sparregroen versierd, een grote tak met denappels boven de deur ?

Deed het kijken naar de voorbijdwarrelende sneeuwvlokken haar ogen vol tranen staan ?

„Kom kindje,” zei Grootmoeder „het is tijd om te verduisteren.”

Haastig veegde Lizet die domme waterlanders af met haar mouw. „Ja Oma,” zei ze en draaide zich om.

Op tafel beefde in het glazen potje het vlammetje van het waxinelichtje waarop de theepot stond. In de leunstoel zat Oma, nog wat bleek en wat zwakjes, de handen gevouwen in de schoot.

„Sneeuwt het ?” vroeg ze.

Lizet knikte.

„Het plein is al helemaal wit.”

„Ik beklaag Moeder in dat tochtige landhuisje,” zei de oude stem weer, „het is goed dat jij hier bent. Ze zullen alle drie ziek worden.”

Een glimlach vloog over Lizets gezichtje.

„Dat denk ik niet, Oma. Er is toch de open haard.”

„Een slechte verwarming — van voren schroei je, van achteren bevries je,” en Oma's ogen gingen dankbaar naar de Salamander.

„Zet het deurtje maar open, kind. We moeten zuinig zijn met onze kolen. Zullen we het licht aansteken of nog even blijven schemeren ?”

„Nog even blijven schemeren, Oma.”

Ze ging in het lage stoeltje bij de Salamander zitten.

Al was, straks voor het raam, het verlangen even bijna te sterk geworden,

Kerstmis dacht Lizet, zonder boom, zonder dennegroen . . .

verdrietig was ze niet. Vreemd, zij had toch een kerstgevoel, al was hier de enige kerstversiering het wapperende waxinelichtje op tafel. Zij keek naar Oma, die was ingedut in de leunstoel, het witte hoofd tegen het rode pluche.

„Kerstmis” dacht Lizet, „zonder boom, zonder dennegroen, zonder kaarsen, en zonder verhaal . . . en tóch kerstmis, misschien nog meer kerstmis dan wanneer ik op Windhoek gebleven was en met Vader en Jan bij den haard zat”. En na die overpeinzing werd opeens in het kleine kamertje de stilte verbroken, de klokken van de oude kerk aan de overkant begonnen te beieren, de lucht vervullend met hun gejubel. Zo beierden de klokken voor Lizet Kerstmis in.

Kerstmacht

in Finnstad

door
Johanna Kuiper

EENS, bijna duizend jaar geleden, leefde er in het hoge Noorden een ridder, die Goedmar Manszoon heette.

Hij bezat een kasteel, dat op een steile rots lag, dicht bij een meer.

De hele winter, van October tot Mei, lag het meer toegevroren, en de sparrebomen, die groeiden tot dicht onder de vensters van het kasteel, waren met een witte laag sneeuw bedekt.

Het kasteel had muren van een meter dikte, de kamers waren hol en groot en het vuur, dat brandde onder de schouw, kon ze nooit tot in de verste hoeken verlichten.

Maar onder het kasteel, in de gewelven, waren ruime kelders, waar tonnen vol gerstebier en vaten vol wijn werden bewaard.

Daar was ook een keuken, zo groot, dat de kok, als hij bij het vuur stond om het vette wilde zwijn te braden, dat zijn heer geschoten had, zijn handen aan zijn mond moest zetten om de koksjongen, die in de andere hoek van de keuken bezig was de drinkbekers schoon te schuren, toe te schreeuwen, dat hij hem het zout en de peper aanreiken moest.

En de trog, waarin het deeg gekneet werd, was zo diep, dat vier dienstmaagden er tegelijk in konden staan dansen, als ze het beslag goed mals en zacht wilden hebben.

En elken dag drie maal werden, vanuit die kelder, schragen en lange, houten planken, naar boven gedragen, naar de zaal, waar de ridder huisde met zijn vrouw Karin en zijn zoontje Ulf.

De schragen werden opgesteld, de planken er over gelegd, en bedekt met een hagelwit tafeldek, dat vrouwe Karin zelf geweven had, en daarop kwamen tinnen borden en schalen. En dan werd er gegeten.

De kop van 't gebraden evenzwijn kwam naar boven, met een rode appel in de bek, en geroosterde hammen en varkenskluiven, zo geweldig dat Ulf, die nog jong was, ze met twee handen vasthouden moest.

Daarbij aten ze, de ridder en zijn vrouw en zijn zoontje, stukken van het vers gebakken brood, dat in de trog gekneet was.

En zo dikwijls Goedmar Manszoon in de handen klapte, kwam er een dienaar met een geweldige kan met bier of wijn en schonk de bekertjes vol van den Heer, de Vrouw en den kleinen Ulf.

En misschien was er niets, wat de kleine Ulf zo speet, dan dat hij zich nooit het eerste bedienen mocht van de schotels gebrad, die op tafel kwamen en dat zijn beker de helft kleiner was dan die van zijn vader. Maar er was nog iets, dat hij vreselijk vond.

Het kasteel van Ridder Goedmar lag eenzaam, maar toch kwamen er, een enkele maal, dienaren van andere kastelen, om den ridder uit te nodigen voor feesten op andere adellijke huizen.

Dan werd er een paard gezadeld of er werden twee of vier paarden voor een slee gespannen en Ridder Goedmar reed weg, meestal alleen, een enkele maal met zijn vrouw, maar nooit werd Ulf gevraagd om mee te rijden.

Later, dacht hij dan, als hij voor een venster stond en uitkeek over het bevroren meer en de dik-besneeuwde bergen, „later, als ik groot ben ! Dan rijdt ik naar alle feesten in den omtrek en elke week geef ik zelf een feest, hier in dit kasteel.”

„Als ik later groot ben,” zei hij vaak. „Dan trouw ik een meisje, dat elke week een feest geeft, hier in het oude kasteel en die elke week twee maal met mij naar feesten en maaltijden rijdt in den omtrek. Gouden haren moet ze hebben en lachende ogen en rode lippen en geen vrouw in den wijden omtrek zal schoner gekleed zijn dan zij”.

„Mijn jongen”, zei zijn moeder, „er is nog een ander geluk dan feestvieren en aanzitten bij de maaltijd. En als je een vrouw zoekt, let dan op andere dingen dan op de kleur van haar haren en de glans van haar ogen”.

Dan lachte Ulf.

Want zijn moeder was oud, haar gestalte was gebogen, en in haar ogen lag wel veel goedheid, maar ze lachten zelden.

Mijn vrouw moet anders zijn dan zij, heel anders, dacht hij.

Toen kwam er een dag, dat het midwinterfeest gevierd werd en Ridder Goedmar reed uit op zijn zwarte hengst, gehuld in zijn zware berenpels. Die dag kwam hij niet terug en de volgende niet en de daaropvolgende evenmin. Weken en maanden gingen voorbij, het was nog stiller geworden in het grote, oude kasteel, zo stil, dat niemand meer hardop durfde spreken. Maar van de ridder, die naar het midwinterfeest gereden was, kwam geen bericht.

Pas in het voorjaar vond men hem : ergens ver van zijn huis was hij in een afgrond gestort en niemand wist, of hij verongelukt was doordat hij al te lang en al te vrolijk had feestgevierd, of dat er een misdaad in het spel was.

Jaren lang leefden Ulf en zijn moeder op het kasteel. Maar toen de jongen 18 jaar oud geworden was, zei zijn moeder tegen hem : „Het wordt tijd, dat je trouwt, mijn zoon. Reeds lang voor zijn dood had je vader een afspraak gemaakt met zijn ouden vriend, Binger Persson, die in Finnstad woont. Hij heeft een dochttertje Brigitta, enkele jaren jonger dan jij en eenmaal zal zij je bruid zijn !”

„Ik zal er heenreizen en zien of ze me bevalt, moeder”, antwoordde Ulf. En in gedachten voegde hij er aan toe : „Ze is het dochttertje van mijns vaders vriend. Misschien is ze dus vrolijk en flink als mijn vader en houdt ze van feestvieren en pret maken. En als ze ook mooi is en lange blonde vlechten heeft en stralende ogen dan wil ik haar graag hebben als bruid. Maar als ze stil is en saai en alleen maar goed, zoals mijn moeder, dan zal ik mezelf wel een bruidje zoeken !”

Dus besteeg hij zijn paard en reed over het bevroren meer en door de dicht besneeuwde sparrenbossen, zoals jaren geleden ook zijn vader gereden was, toen hij het mid-winterfeest ging vieren.

. . . kwam hij langs een hol . . .

En weer naderden de kortste dagen van het jaar.

Ulf was nog nooit ver van huis geweest en hij wist weinig van wat er gebeurde in de wereld, ver van het oude kasteel aan het meer.

Soms had hij verhalen gehoord van een nieuwe godsdienst, die vanuit het Zuiden naar zijn vaderland moest gekomen zijn, maar wat ze inhield en waarin het Kerstfeest, dat door de Christenen gevierd werd, verschilde van het midwinterfeest zijner voorvaderen wist hij niet.

Toch ergerde het hem, toen hij, in de nabijheid van Finnstad gekomen, vernam, dat Binger Persson, zijn toekomstige gastheer en de oude vriend van zijn vader, ook tot het Christendom was overgegaan. En dat zijn dochttertje Brigitta zelfs bekend was om haar vroomheid.

„Misschien was het beter, meteen terug te gaan, zonder haar te hebben gezien”, dacht Ulf. „Ik ben uit gegaan om een vrolijk bruidje te zoeken, dat met mij dansen en feestvieren kan. Dat licht en leven kan brengen op ons oude slot bij het meer, en dat met mij rijden wil naar alle feesten in den omtrek, juist zoals mijn vader vroeger deed, of nee, vaker nog dan hij gedaan heeft. Een vrouw, die beroemd is om haar vroomheid heb ik niet nodig. Ik zoek er een, die om haar schoonheid wordt geroemd.”

Toch reed hij voort, want hij was nieuwsgierig, hoe de jonge Brigitta er uit zou zien.

Hij verlangde haar te zien, maar tegelijkertijd kreeg hij een hekel aan haar.

Misschien zou zij anders wezen dan hij zich had voorgesteld en hij meende, dat zij hem dan had bedrogen. Graag zou hij haar gestraft hebben, omdat ze niet het vrolijke jonge bruidje scheen te zijn, waarop hij gehoopt had. En op de avond, voor hij Finnstad bereikte, maakte hij een plan. Er doolden in die streek vreemde wezens rond, die weerwolven genoemd werden.

Dat waren mannen, die vroeger gewoon als mensen hadden geleefd, maar die, door honger en gebrek en ook door hun woeste aard, meer en meer waren verwilderd, zodat ze tenslotte in de bossen rondzwierven, bekleed met dierenvelen en levend zoals de wolven leven, van roof en moord. Langen tijd waren deze mensen de schrik geweest van de streek, maar nu hadden zich, onder leiding van Binger Persson, een groep weerbare mannen opgemaakt om de weerwolven onschadelijk te maken. Velen hadden ze het land uitgejaagd en de anderen hadden ze gedwongen, een luid-klinkende bel om den hals te dragen, zodat ieder het horen kon, wanneer ze naderden.

Op den dag voor Kerstmis, toen Ulf reeds dicht bij Finnstad was, kwam hij langs een hol in de bergen, waar zulk een weerwolf, een oude man reeds, zich schuil hield. Maar toen hij langs reed, kwam hij, in zijn wolfspels gehuld, naar buiten, grijnsde de vreemdeling toe en riep: „Kom je bij mij Kerstfeest vieren, vriendje? Stijg maar af, dan kunnen we samen vrolijk zijn, zoals gebruik was in dit land, voor de oude zeden uit andere streken hier doordrongen!”

Toen kwam Ulf op een gedachte!

Hij knoopte zijn knapzak los en wierp dien de oude weerwolf toe. Hij nam de zware paardendeken, die achter het zadel lag opgerold en gaf hem ook dien.

„Gebruik dat, om een midwinterfeest te vieren naar eigen smaak,” zei hij. „Maar leen mij je schel, voor een enkele nacht.”

De oude booswicht lachte.

„Dat is een goede ruil. Neem mijn schel en behoud hem, als ge wilt!” antwoordde hij en hij reikte Ulf zijn kenteken.

Dien avond brandden in de woning van Binger Persson de Kerstlichten. De tafel was gedekt voor een maaltijd, maar eerst zat het gehele gezin rondom de tafel bijeen en luisterde naar de vader, die het verhaal voorlas van de wondere geboorte in de stal.

Maar plotseling werd de rust verstoord door een vreemd geluid buiten. Voetstappen slopen rond en het schelle geluid van een bel werd gehoord. Heer Binger sprong op en greep naar zijn zwaard. Ook zijn beide sterke jonge zonen waren opgestaan en zochten hun wapens.

„Een weerwolf, een weerwolf op ons erf! Voor we het Kerstfeest kunnen vieren, zal die moeten worden verjaagd!”

Maar Brigitta, het zestienjarige dochtertje van Binger Persson stond op van haar stoel.

„Vader,” zei ze, „dit is de nacht van de vrede en van nieuwe genade. Het heil is gekomen voor alle mensen, ook voor de meest verachte en verdoolde. Waarom zouden wij, die dit feest vieren, hard zijn voor een

arme weerwolf, die misschien door honger naar ons erf wordt gedreven ?” En zonder verder antwoord af te wachten nam ze de kandelaar, die op de tafel stond en waarin zes kaarsen brandden en ging er mee naar buiten. „Weerwolf,” riep ze, en haar stem klonk hoog en klaar door de stille

Ik ben tot nu toe een Weerwolf geweest zei hij . . .

koude nacht, „weerwolf, die hier ronddoelt, als ge binnen wilt komen, zijt ge welkom. Deze nacht kennen we, in dit huis, enkel vrienden en geen vijanden.” Maar er stond daarbuiten geen weerwolf. Er stond niemand dan Ulf Goedmarszoon, die naar Finnstad was gereden om een bruidje te zoeken, maar die de jonge Brigitta en haar verwanten het feest had

willen vergallen, omdat ze anders waren dan hij had gehoopt. Hij had verwacht dat ieder bang zou zijn en verschrikt zou vluchten bij het horen van zijn klok, maar daar stond nu, heel alleen, een meisje met twee lange, blonde vlechten, met ogen die straalden van liefde en geloof, en met een licht in de handen, dat weerkaatst werd door de sneeuw en dat scheen tot in Ulf's hart. Hij kwam naar voren, wierp zijn bel ver weg en knielde zelf voor het meisje.

„Ik ben tot nu toe een weerwolf geweest,” zei hij. „Slechts de wilde kant van het leven heb ik gekend. Maar nu wil ik graag mee naar binnen gaan en mee het feest vieren, dat de mensen zo rustig maakt, en zo vol liefde, dat ze de wildste mannen tegemoet durven treden.”

Pas de volgende morgen maakte Ulf bekend aan heer Binger, wie hij was en Brigitta's vader herinnerde zich zijn ouden vriend en de aan hem gedane belofte.

Een paar maanden later werd de bruiloft gevierd en samen aanvaardde het jonge paar de reis naar het oude kasteel aan het meer.

Maar toen was het voorjaar, de vogels zongen en de kleine berkebomen waren overtoegen met een waas van groen.

„Moeder”, zei Ulf, toen hij het oude kasteel betrad met zijn jonge vrouw aan zijn zijde, ”nu weet ik, dat er nog een ander geluk is dan feestvieren en aanzitten bij een grote maaltijd !”

Kerstliedje

door

D. A. Cramer-Schaap

- * Toen de herders weer waren gegaan naar het veld,
Maria in slaap was gevallen,
En Jozef zich op had gemaakt naar het dorp
Om wat melk en wat brood voor hen allen,
Toen kwamen in optocht — de haan liep voorop —
De dieren het Kindje begroeten,
- * Het schaapje zei „bêh” en het poesje „miauw,”
En het hondje lag neer aan Zijn voeten.
De os en de ezel die waren zo trots
Dat 't juist in hun stal was geboren,
En blij riep de haan zijn luid „kukleku!”
Zodat je 't van ver al kon horen.
Het hondje lei gauw zijn bot op de grond,
Hij voelde't: hier paste geen kluiven,
Dan was er gefladder, en neer op het dak
Daar streken twee sneeuwwitte duiven.
Het kippetje enkel vergat waar het was,
't Heeft — pik — nog een graantje genomen,
En 't Kindje lag stil en tevree in zijn krib
En was blij dat ze waren gekomen.

De kroon van het Mariabeeld

Historisch verhaal uit 1454

door C. Wilkeshuis

MET een Sinterklaaskoek onder zijn buis was Gosen naar de kerk gegaan. Eerst de Brink over, toen door een smal straatje, dat met zijn lage, houten huisjes tegen een hoogte opkroop, — daarna de trappen op, die naar het grote gebouw voerden, dat met zijn beide torens op de „berg” was gebouwd — toen de kerk binnen.

Gosen wist, dat het een héerlijke koek was. Dat konden de Deventernaren van het jaar 1454 óók al goed : koeken bakken. En — weet je, tegen het einde van het jaar kwam er altijd een extra scheutje honing door het meel, en wat meer kruiden dan gewoonlijk, en dan hadden de koeken ook allerlei mooie vormen : mannen op paarden, en potten met bloemen, en wagens met rossen ervoor, en varkens met stompe snoeten en krulstaarten. Zo'n koek had Gosen gekregen : een Sinterklaaszijn.

Iedere jongen van elf jaar zou er dadelijk zijn tanden in hebben gezet, en Gosen was eerst óók van plan, dat te doen. Maar hij had zich juist op het goede ogenblik bedacht. Hij had immers niets dan die éne heerlijke koek, en als die op was, dan wás hij op. En daarom had hij er wat mee omgespaard. Een klein stukje had hij van een der hoeken afgekruid, om eens te proeven. Dát had heerlijk gesmaakt. Maar de rest . . . neen, daar was hij niet aangekomen. En dus leefde het varken nog !

Vandaag zou hij het beestje dan maar eens slachten. Je kon het ook niet eeuwig bewaren. Zo, onder de predicatie van den pastoor door, zou hij er af en toe een stukje van afbreken en in de mond stoppen. En wacht, nu ging hij hier zitten, achter de brede rug van Berend, den schoenmaker, dan zag niemand iets van zijn gesnoep.

Maar het was maar bij één stukje gebleven. Want de pastoor vertelde zó mooi van het Kerstfeest, dat op handen was, en van de tocht van Jozef en Maria op hun muilezel door het Heilige land, dat in die tijd van het jaar vol sneeuw lag, — zó mooi, dat je het voor je ogen zag gebeuren, en je hele Sinterklaaskoek erbij vergat.

En buitendien, zo langs de brede rug van Berend heen zag Gosen ook het Mariabeeld, en daar kon hij maar niet genoeg naar kijken. Want het had een kroon op, een echte gouden kroon. De mensen zeiden, dat die kroon een geschenk was van een vroom pelgrim, die naar Palestina was geweest. Het kon best. Het was in elk geval een pràcht van een kroon : de bladen fonkelden in het licht van de kaarsen als sterren, en als je nu je ogen zó'n beetje toekneep, en tussen je wimpers doorkeek, dan gingen er brede banden van licht vàn die kroon uit naar alle kanten : rood en geel en paars. Dat was een mooi gezicht.

In de hele omtrek had je geen Maria-beeld, dat zó'n kroon droeg. Ja, die zou je in het hele Oversticht en in heel Gelre vast vergeefs zoeken.

Nu, en wie zou bij die predicatie en bij het schitteren van het goud zelfs een Sinterklaaskoek niet vergeten, die geurde naar suiker en peper ?

Buiten sneeuwde het.

Dunne, grijze wolken joegen op de stijve Oostenwind over Twente en over de stad, en zo verder over de lage landen en dan naar de zee. En onder die wolken beefden de dichte sneeuwsluiers. Millioenen en millioenen vlokken stoven door de lucht, en dan vielen ze neer op de rieten daken van de Deventer huizen, en op het zand van straten en pleinen. De kerktorens schemerden blauwachtig weg in de wirwar van de witte pluizen. Het sneeuwde maar, het sneeuwde maar.

En over de landweg, die van het Oosten naar de stad voerde, trok de troep „Heydenen”, zoals men ze noemde ; zigeuners, zoals wij zouden zeggen. Het waren een honderd mensen : mannen en vrouwen en kinderen. Ze waren gekleed in kleurige, gestreepte doeken met veel zwart en geel en rood, en daaruit kwamen hun bruine gezichten met de zwarte ogen te voorschijn. De mannen droegen gouden munten in de oren, en de vrouwen hadden hele snoeren glinsterende kralen om de hals hangen. Ze reden op paarden en muilezels. Veertig dieren waren er ongeveer. De mensen konden dus niet allemaal zitten. Ze wisselden elkaar meestal af. Nu eens liepen ze een eind door de sneeuwlaag, die steeds hoger werd, en dan weer schommelden ze voort op de dieren. Zó kon ieder een beurt krijgen.

Vóór aan de stoet reed de „Koning,” die Andreas heette. Hij droeg een zilveren kruis op de borst, en het wiegde heen en weer bij iedere beweging, die zijn schimmel maakte. Zorgvuldig weggeborgen in een zadeltas droeg hij een brief van Sigismund, die Koning van Hongarije en Keizer van Duitsland was geweest, en die in 1437 was gestorven.

En al was de Keizer nu dood, en het papier vergeeld, en het zegel met het wapen wat geschonden : dat deed aan de betekenis en de waarde van de brief niet af. Er stond op te lezen, dat de Keizer aan alle lapden en edelen en steden bijstand en hulp verzocht voor deze zwervers, wáár zij zich ook vertoonden. En daarom was Koning Andreas zuinig op dit perkament.

In het jaar 1420 waren de Zigeuners het eerst voor de poorten van Deventer verschenen. De overheid had hen toen laten onthalen op brood en bier en bokking, en ze hadden een paar dagen mogen logeren in het Gildehuis van de wevers, dat vlak naast het stadhuis was gelegen. Toen de mensen vertrokken, had de magistraat hun een belangrijke geldsom meegegeven. Geen wonder. De „Hertog,” die aan het hoofd van déze troep stond, had verteld, dat hij en zijn volk Christenen waren, maar dat vijandige heidenen hun land in bezit hadden genomen, zodat ze nu van de goede gaven van hun geloofsgenoten moesten leven.

Maar er verschenen al spoedig nieuwe troepen. In 1429, 1438, 1439, 1441 . . En telkens kwamen ze met andere verhalen. Nu eens heette het, dat ze van het Christendom waren afgevallen en tot boetedoening door Europa trokken, zonder dak of doel. Dan weer vertelden ze, dat hun voorouders geweigerd hadden, Jozef en Maria en het Kindeke Jezus bij hun vlucht door Egypte herberg te verlenen, en dat ze tot straf eeuwig moesten blijven

reizen. Niemand geloofde hen eigenlijk meer. Daarbij kwam, dat geen pelgrim ooit van Klein-Egypte had gehoord.. Zou dat land wel ooit hebben bestaan ?!

Buitendien stalen de heydenen als raven, ze maakten vals geld, en in Deventer hadden ze het ook bont genoeg gemaakt : ze hadden de planken in het gildehuis losgebroken, en ze verstookt tot een vuur, om zich te warmen. Daarom had het bestuur van de stad, ondanks de aanbeveling van Keizer Sigismund, aan de heydenen vaak de toegang tot de stad geweigerd. Goed, ze konden wel een paar gulden krijgen, en desnoods wilde Deventer voor hen het veergeld betalen, dat de Bisschop van Utrecht vroeg van ieder, die de IJsel over stak. Als de zwervers de stad dan maar links lieten liggen.

Maar nu sneeuwde het, en het was zo koud.

Jellis, de poortwachter, had wel de eikenhouten deuren van de stad gesloten, zodat de troep niet kon binnentrekken, maar zijn hart smolt van medelijden, toen hij de armoedige karavaan daar in de stuifsneuw zag wachten. Dadelijk begaf hij zich naar een van de beide burgemeesters, die de lopende zaken van Deventer regelden, en op medelijdende toon vertelde hij van de jammer en armoede, die daar ginder buiten de poorten stonden.

„Nou, laat ze dan maar binnen,“ besloot de burgemeester. „En waarschuw Hubert even, dat hij het wevershuis in orde laat maken om de heydenen in te herbergen, en zeg hem, dat hij zorgt voor eten en voor drinken.“ Jellis liep bij Hubert, den stadsbode, aan. En toen begaf hij zich verheugd naar de poort. In deze tijd, nu het Kerstfeest reeds met lichte vleugels kwam aanzweven, en het geruis van engelenwieken van verre door de lucht ging, kon men de armen toch geen onderdak weigeren ! Hij opende de zware deuren, en zei tegen den Koning van Klein-Egypte, dat hij met zijn volk kon binnentrekken.

Met een hooghartig glimlachje bedankte Andreas. Hij gaf een teken aan zijn gevolg. En daar reden de heydenen de stad binnen !

Dát was even een verzetje voor de Deventernaren !

In verschillende huizen gingen kleine luikjes open, en voor de vensters verschenen nieuwsgierige gezichten. Veel mensen kwamen ook naar buiten gelopen, huiverend in hun mantels en doeken, die ze inderhaast hadden omgeslagen. Ze stonden langs de weg, en keken naar de stoet, die kleurig en armoedig, besneeuwd en doodvermoeid langs de houten huisjes trok, en een spoor van hoeven naliet in de sneeuw.

En daar ging ook nog de kerk uit !

„Jongens, de heydenen, de heydenen !“ riepen de kinderen. En ze holden wat ze konden door de dikke sneeuwlaag, en ze stonden al met hun nieuwsgierige neuzen vooraan, om alles toch maar goed te kunnen zien.

Het mooiste vonden ze natuurlijk den Koning. Die keek trots van zijn witte paard op de omstanders neer. Daarachter kwamen de overige heydenen. De mannen zwegen, maar de vrouwen kakelden met elkander en met de huilende kinderen, in een vreemde taal.

De man zag niet op of om . . .

Nu was de stoet voorbij. Neen toch . . . Kijk, kijk! Daar kwam een oud muilezeltje. Het hield de grote kop met de lange oren naar de grond gebogen, en stapte met driftige pasjes door de mulle sneeuw voort. Het kon de andere lastdieren niet bijhouden. En dat was geen wonder ook, want er zat een vrouw op met een jongetje van een jaar of drie in haar

arm, en dit was natuurlijk voor zo'n stokoud muilezeltje een héle vracht. Vóór de muilezel liep een man, die het dier bij de toom hield.

De mensen werden er stil van. Wat een haveloos en meelijwekkend stelletje was dit. En Gosen moest meteen denken aan Maria en Jozef en het Kindeke Jezus, zoals die door de winter uit Palestina vluchtten naar Egypte. Ja, het kwam Gosen voor, alsof ze het zelf wàren, en of ze op deze winterdag Deventer binnetrokken. En in een plotselinge mengeling van liefde en medelijden haalde hij, voor hij goed wist, wat hij deed, de Sinterklaaskoek, de heerlijke Sinterklaaskoek, onder zijn buis te voorschijn, en gaf die aan de vrouw.

„Voor het kind,” mompelde hij zo'n beetje.

De vrouw keek hem met een vriendelijke glimlach aan, en zei iets tegen hem in een taal, waarvan hij niets verstond. Het kind stak ogenblikkelijk de handjes uit een rood-zwarte doek te voorschijn, en greep naar de koek. De man zag niet op of om, maar sjokte, als in gedachten, traag voor het muilezeltje uit.

Toen holde Gosen naar huis. Hij was zijn Sinterklaasvarken kwijt. Maar dat speet hem helemaal niet. Hoe het zo kwam, wist hij niet, maar hij had het gevoel, of hij die aan Jezus zelf had gegeven, en dit vervulde zijn hart met een wonderlijke vreugde.

En toen hij de volgende dag wéér in de kerk zat te gluren naar de kroon van het Mariabeeld, glansde het juweel nóg mooier dan te voren. Dat kwam natuurlijk allemaal van die weggegeven koek, dát begreep Gosen best.

Een paar dagen later waren geheel onverwacht des morgens, toen de winterschemering nog over de velden lag, de meeste Zigeuners de stad uitgetrokken in de richting van Wijhe. De Deventernaren waren er niet rouwig om, want er werden hier en daar kleinigheden vermist, en Arend Kortenhorst, de bakker, had een vals geldstuk in ontvangst genomen. Maar de vreugde was van korte duur. Want toen diezelfde morgen de koster in de Bergkerk de kaarsen had aangestoken voor de vroegmis, toen . . . Neen, hoe was het nu ? Hij droomde toch niet ? Hij zag het toch wel goed ? Hij ging naar het Mariabeeld, en . . . Ja, de gouden kroon was verdwenen ! Dodelijk verschrikt zocht hij in de buurt van het beeld rond : misschien lag het juweel op de vloer der kerk, alhoewel de koster zich eigenlijk niet goed kon voorstellen, hoe het dáár beland zou kunnen zijn. Maar ineens begreep hij het. Dat hadden de heydenen gedaan. Natuurlijk de heydenen, die gauwdieven. Meteen snelde hij naar den pastoor, die er den schout mee in kennis liet stellen. En deze gaf last, dat geen heiden de stad mocht verlaten, alvorens zijn bagage duchtig was doorzocht. Gretig vertelde de koster aan ieder, die het maar wilde horen, dat de heydenen de gouden kroon hadden gestolen, en al spoedig was de hele stad vol van dit ongelukkige nieuws. De gouden kroon . . . de kroon, die de mooiste was uit de hele omtrek . . . en die door een vromen pelgrim aan de stad was geschonken . . . de kroon was gestólen !

Vier heydenen, die niet met de troep waren weggetrokken, werden door den schout gevangengenomen, maar toen men hun bagage doorzocht, vond men daarin wel allerlei materiaal om valse munten te maken, en goud- en zilverstukken, die ze misschien niet eerlijk hadden verkregen,

en messen en dolken met fraai geslepen handvatten . . . maar de króón kwam niet te voorschijn !

Die was zeker bij de troep, die zich nu al op een flinke afstand van Deventer bevond. Een aantal mannen ging de heydenen na. Maar de kroon vonden ze niet. Misschien hadden de gauwdieven het voorwerp ergens langs de weg begraven, om het later daar terug te halen.

Koning Andreas was hoogst verontwaardigd, dat men hem en zijn volk van Klein-Egypte van diefstal durfde beschuldigen.

De kroon was wèg !

En o, wat had Gosen een spijt, dat hij zijn Sinterklaaskoek aan dat heydenkind had gegeven. Schurken waren het immers, stuk voor stuk, gauwdieven, kerkrovers ! En hij was goed voor hen geweest, en hij had dat drietal op die half doorgezakte muilezel nog wel voor Jozef en Maria en het Kindeke Jezus aangezien ! Hij wist eigenlijk niet, of hij er om lachen of huilen moest, en hij zou er heel wat voor hebben gegeven, als hij zèlf zijn lekkere Sinterklaaskoek nog had.

En toen Gosen die dag in de kerk kwam, schrok hij van het beeld. Nu ja, de hemelsblauwe mantel met de sterren bezaaid, was nog mooi om te zien, maar dat die kroon er nu niet was, die gouden kroon, dàt maakte het beeld kaal en armelijk. En het ergste was nog wel, dat het overmorgen Kerstfeest zou zijn, en dat Maria dan zonder haar hoofdtoisel bij al die heerlijkheid van muziek en licht zou staan.

Maar Gosen zou zich wreken.

Als hij de gelegenheid kreeg, zou hij dien man en die vrouw laten weten, dat hij spijt had van zijn goedigheid, spijt als haren op zijn hoofd.

En ja hoor, op de middag van de 24 December trokken de overgebleven heydenen de stad uit, ook naar de Neurenberger poort. Het was een armzalig karavaantje, en het werd nageroepen en -gejouwd door de burgers, die nog steeds woedend waren over de gestolen kroon.

En . . . ha, daar had je ze, hoor ! Het muilezeltje, de vrouw, het kind, en de man, die er vóór liep. Ze gingen precies zo heen, als ze gekomen waren, ja, het leek of er tussen hun komst en hun vertrek geen tijd was verlopen. Langs de weg stonden de mensen te schreeuwen van kroondieven, kerkrovers . . . Maar de man keek naar de sneeuw, en de vrouw naar het kind, dat ze in een mantel had gewikkeld, en een enkele maal liet ze met een glimlach haar blik gaan over de mannen en vrouwen, die langs het pad stonden. En nù nam Gosen een handvol sneeuw van de grond, en in die bal kneedde hij een scherpe steen.

Toen hief hij de arm op, om de vrouw en het kind te gooien.

Maar zij keek toevallig zijn kant uit, trok de deken wat dichtter om het kind te beschermen, en . . . ze glimlachte hem toe. Had ze hem herkend ? Geloofde ze misschien, dat een jongen, die haar éérst een koek had gegeven, haar later niet met sneeuw zou gooien ?

Maar ineens, hoe wist hij niet, moest hij wéér aan Jozef en Maria en het Kindeke Jezus denken. Hij wierp de sneeuwbal neer, keek de kleine stoet nog even na, en holde toen met een hart vol geluk naar huis terug.

Het was avond geworden. Toen was de Kerstnacht gekomen, en onder een hemel, die straalde met miljoenen sterren, zongen plotseling de klokken van Deventer. Hun blijde galm golfde over de kleine huisjes, over de houten woningen, die zich als zwarte schaduwen tegen de lucht verhieven, over de kerken, die hun torens opstaken in het bevende violette licht van deze

En weer gluurt Gosen door zijn wimpers heen naar het Mariabeeld . . .

nacht. De tonen zongen over de hoge wallen en de molens, die daar stonden, en ze verklonken pas héél ver in de zilverachtige sneeuwvelden.

„Bim . . bam . . bom . . bam . .”

Uit alle huizen kwamen nu de mensen, en tastend in het onzekere licht van de straten, begaven ze zich naar de kerken.

Gosen ging met Vader en moeder en broertjes en zusjes naar de Bergkerk. En daar zat hij nu, en hij keek naar het Mariabeeld, dat daar zonder kroon in het stille licht van de waskaarsen stond. Waar zouden de heydenen nu zijn, dacht hij. Misschien trokken ze wel door het veld, terwijl hij hier zo veilig en wel in de kerk zat. En in gedachten zag hij nu ineens de stal van Bethlehem voor zich. Er viel een glanzend licht door een openstaande deur en

door een raampje naar buiten. Maria stond bij de kribbe. Dát was die heydin. En de heyden stond er bij als Jozef. En in het hooi lag Jezus, en dat was het kind, dat in die kleurige deken had gezeten. In de hemel was een gezang van engelen, en uit de velden van Salland en Twente kwamen de herdertjes, en ze bogen zich voor het kind neer. En drie Wijzen kwamen uit het Oosten gereisd, en ze gingen gebukt onder het gewicht van hun geschenken, en ze vielen aan de voeten van het kind neer. En nu kwam hijzelf, Gosen, ook in die stal, en hij gaf zijn Sinterklaaskoek.

Vader stiet hem met de elleboog aan. Daar was hij bijna in slaap gevallen. En nu hoorde hij, klaarwakker, de stem van den priester: „Voorwaar zeg ik u, voor zoveel gij dit een van Mijne minste broederen hebt gedaan, zo hebt ge dat Mij gedaan.”

Gosen begreep dit woord. Hij begreep het héél goed: God verheugt zich zó over iedere liefdedaad, die wij onze medemensen bewijzen, als had Hijzelf die van ons ontvangen. Het kwam er niet op aan, voor wien men goed was, voor een Deventer kind of een heydenkind. Daar gaf God niets om: Hij was er even blij mee.

Gosen beseftte, dat hij de Sinterklaaskoek, die hij aan het heydenkind had gegeven, eigenlijk aan Jezus had geschonken. En daarom had hij er geen spijt van. Ja, als hij nóg een koek had, en hij zag die heydenen weer door Deventer trekken . . . al hadden ze dan ook duizendmaal de kroon van het Mariabeeld gestolen, hij zou ze die koek óók geven.

En wéér gluurt Gosen door zijn wimpers heen naar het Mariabeeld. Kijk, kijk, het is, of de kroon er wéér staat, schitterender en blinkender dan ooit. Hemelse stralen van allerlei kleuren gaan er van uit. Ze dringen door de kerkmuren heen, en schijnen over de wereld; ze zinken door de bodem van de kerk, waar de doden slapen; ze reiken boven de dakgewelven uit tot aan de allerverste sterren. Zover de gedachten van een mens maar kunnen gaan, breiden ze zich uit, en nóg verder, en ze vervullen de gehele wereld met hun luister.

Dit is de Goddelijke liefde, die hemel en aarde draagt en nochtans in de Kerstnacht in een stal wordt geboren, en die men vindt, wanneer men heydenen en vervolgdén barmhartigheid schenkt.

Schippersverdriet

door A. Hamaker-Willink

HIER heb je Johannes Hendricus Gerardus Schipper.

Hij heet Schipper en hij is een schipper, want hij woont met z'n Vader en z'n Moeder op een schip. Daar wonen ze, daar slapen ze, ze werken en ze eten er en Johannes Hendricus Gerardus speelt er met z'n broertjes en zusjes. Maar die zijn nog erg klein.

Johannes niet, Johannes is Moeder's grote jongen en hij helpt haar met alles. Ook al met aardappels schillen en dat doet hij vlug en netjes.

De broertjes en zusjes ploempen ze in de emmer met schoon water, maar die mogen volstrekt nog niet aan een mes komen natuurlijk.

Johannes helpt zelfs al met het dek schoonmaken. Dat gebeurt met een zwabber, dat lijkt wel een ragebol van lappen. Johannes wil graag net zo goed leren zwabberen als Vader. Die draait de zwabber zo vlug in de rondte, dat de druppels water naar alle kanten vliegen. Zelfs Kees, het schippershondje gaat dan gauw op zij. Maar het is moeilijk, want een zwabber is zwaar, vooral als hij nat is.

Als het dek dan keurig schoon is, heeft Moeder het roefje, zo noemen ze het piepkleine kamertje, ook aan kant. De kleintjes liggen al in bed, de vaat is gewassen, de koffie gezet. Als Vader en Johannes dan binnen komen, Vader moet bukken, zo laag is het in de roef, dan drinken ze voor het naar bed gaan nog een — bakkie troost — zoals ze hun kopje koffie noemen. En dan is het zo echt in het roefje met de koffiekkan op het lichtje. 's Zomers als het heel warm is, dan zitten ze op hun kousen op het dek met z'n drieën. Johannes heeft de bloemen, die hij met Moeder in de bloembak kweekt, gegoten tot ze druipen en glanzen van deugd. Ze noemen dat hun tuintje. Tinus mag ze ook wel eens water geven, maar Corrie en Adriaan die gieten er naast en ze kunnen niet aan de gang blijven met zwabberen, zegt Johannes.

Nou, 's avonds op het dek, dat is fijn! Dan is het zo stil buiten. Dan hoor je alleen een koe loeien in de wei en verder hoor je niets dan het kabbelen van het water, zachtjes tegen de boot.

Als er dan nog iemand over de dijk gaat, of als er een late schipper langs vaart, dan steken ze alleen een hand op, alle drie. Maar heel lang blijven ze niet zitten zo, want het wordt zo gauw vochtig op het water 's avonds en dat is ongezond, zegt Moeder. Dan gaan ze gauw naar bed, naar „kooi”. Er zijn ook wel avonden, dat ze doorvaren, dan hebben ze heel geen tijd voor zitten, want ze moeten 's Zaterdags toch weer in Vreeswijk zijn. Dan is er geen tijd voor koffie en dan gaat Johannes alleen naar bed. Dat kan hij best, want hij is al zes jaar, al ruim zes, ja, hij wordt in September al zeven.

Ieder kind zal het toch wel prettig vinden om ruim zes en al bijna zeven te zijn, maar hier heb je nu Johannes Hendricus Gerardus Schipper, Moeder's grote jongen, die al zo flink helpen kan, en die ligt daar voorover

met z'n blonde bol op de tafel van het roefje en snikt van verdriet omdat hij nu bijna zeven is.

Wat is dat nu, Johannes, is dat nu om te huilen ?

Ja, Johannes heeft groot verdriet, want als je bijna zeven bent, dat weten jullie ook wel, dan moet je naar school, dan wordt het hoog tijd, dat je leert rekenen en schrijven en lezen en zo en dat leer je op school.

Het is toch niet erg om naar school te gaan, jongie ?

Maar Johannes huilt en snikt, want naar school gaan is voor een schipperskind heel iets anders dan voor andere kinderen. Het schip van Vader en Moeder gaat verder en dus moet Johannes achter blijven om naar school

Dan steken ze alleen een hand op alle drie . . .

te kunnen gaan. Hij moet in Vreeswijk naar de schippersschool. Daar wonen de kinderen, daar werken, leren en spelen ze, terwijl Vader en Moeder met Tinus, Adriaan, Corrie en het kleine zusje verder varen.

Daarom ligt Johannes nu voorover op de tafel te snikken.

Er Moeder zegt telkens, „Je bent toch m'n grote jongen, waar Johannes ?”

Maar Johannes wil nu veel liever klein zijn, dan hoeft hij nog niet naar die nare school. Moeder moet er haast zelf van huilen, maar Vader zegt, dat het nou uit moet zijn met dat geschreeuw ! en dan gaat Johannes maar stilletjes naar het smalle houten bedje, naar z'n kooi.

En de volgende dagen is Johannes zo stil, zo stil. Het schip vaart hard, ze schieten lekker op, 't loopt alles mee. Wat zou Johannes dat vroeger fijn gevonden hebben, dan waren ze vast mooi op tijd in Vreeswijk. Maar nu vindt hij het vreselijk, want het is de laatste vaart. Als ze er nu zijn, dan blijft hij er. Vader zal hem brengen naar school en daarna varen ze weg. Johannes is er stil van, hij kan haast z'n bakkie troost niet naar binnen

krijgen, zo'n verdriet heeft hij. De laatste avond, de laatste nacht en nu is het zo ver

„Zal je braaf zijn, Johannes ?”

„Zal je een goed kind zijn, Johannes ?”

„Zal je flink leren, Johannes ?”

Dat vraagt Moeder telkens weer en telkens zegt Johannes, „Ja Moeder.”

En nu gaat hij de smalle plank over van het schip naar de dijk en Vader heeft hem stevig bij de hand en draagt z'n koffer.

„Zal je braaf zijn ?”

„Zal je een goed kind zijn, Johannes ?” vraagt Moeder nog een keer.

„Ja Moeder,” zegt hij zacht. En dan wuiven ze allemaal en Moeder heeft haar schort voor haar gezicht.

„Zal je goed leren, Johannes ?”

„Ja Moeder.”

En Tinus roept, dat hij wel voor het tuintje zal zorgen. „Ja,” zegt Johannes.

Dan trekt Vader zo stevig aan z'n arm, dat hij wel mee moet en zonder omkijken stappen ze samen de dijk af naar school.

En dan zijn ze er.

Dan staan ze voor de school, die zo groot en geweldig is en Johannes begrijpt gewoon niet, dat zijn Vader zo hard aan de bel durft trekken. Maar het helpt goed. Ze worden dadelijk open gedaan en Johannes ziet een lange, lange gang met allemaal kapstokken en gekleurde platen langs de muur.

Het is een gegons van je welste daar binnen in de school en Johannes ziet een heleboel kinderen, die zo maar in en uit lopen en die gewoon maar hardop praten en lachen, alsof zo'n school maar eventjes helemaal niks is, niks om bang voor te zijn.

Nu praat Vader met een Meneer en de Meneer zegt ook wat tegen hem, maar het is erg moeilijk om antwoord te geven, want achter in Johannes' hoofd loopt alles als een dof gegons inelkaar en daardoor is het moeilijk te begrijpen wat er allemaal tegen hem gezegd wordt.

Maar dan zegt Vader opeens dat hij weg gaat en dat begrijpt Johannes maar al te goed. En dan komt een Juffrouw, die vraagt of ze Johannes nou z'n bed eens zal laten zien, waar hij voortaan 's nachts slapen zal. Maar Johannes wil zijn bed niet zien, hij wil alléén maar . . .

Maar Vader zegt „Nou Johannes, gedag, zal je geen suffert zijn ?” en dan loopt hij met brede stappen door de lange gang weg naar buiten. Weg.

En Johannes, die dacht, dat hij geen huil meer had, legt opeens zijn handen als een schuin afdakje voor zijn ogen. Zijn rug en zijn schouders schokken, maar hij geeft geen geluid.

En de juffrouw zegt zacht tegen een ander groot mens, dat zeker is komen aan lopen : „Ach, schippersverdriet !”

Maar Johannes wil geen suffert zijn en de school, dat is wennen.

Dat is nou net of je met je schip in het Duitse land komt en in Duisburg om hoodschappen aan land gaat. Daar is alles óók zo anders voor de eerste keer. Maar in een dag of wat is Johannes al netjes terecht en er is zo veel nieuws en grappigs, dat hij zich vast niet verveelt en alles heel best schikt. O ja, hij komt op dreef ! Hij kan goed onthouden en gauw

begrijpen en raaien wat er komen zal en hij wil wat graag meehelpen om alles voor elkaar te krijgen.

Telkens suist z'n vinger naar boven.

„Juffrouw, zal ik de puntjes slijpen aan de potloden?”

„Juffrouw, de kreitlap is op de grond gevallen. Za'k hem oprapen?”

„Juf, zal ik vast de schriften uitdelen voor zó?”

Johannes wil zoveel, hij ziet alles wat er gebeuren moet. Hij wil mee helpen, mee werken, be-

zig zijn, opstaan, lopen, doen, doen en doen.

Maar de Juffrouw zegt telkens, „Nee Johannes,” want hij moet nu eens even stil zijn en luisteren.

„Kijk nu gaan we een mooie dunne ophaal maken,” zegt de Juffrouw,

„en dan kom ik kijken.”

Maar als ze bij Johannes komt, heeft hij de dikke neerhaal er al bij gemaakt.

„Dat is verkeerd, Johannes, je bent weer te vlug geweest. Je kunt toch wel wachten?”

Maar dat kan Johannes nou juist helemaal niet. Daar wordt hij zo ongeduldig van. Thuis op de „Johanna” hoefde hij nooit te wachten omdat er zo verbazend veel te doen was.

Daar hoefde hij nooit stil te zitten, omdat hij Vader's knecht en Moeder's grote jongen was,

die mee moest helpen, aanpakken en opschieten, anders waren ze nooit op tijd aan de wal en dat moest. Nee, stilzitten en wachten kost Johannes verbazend veel moeite, daar wordt hij zo schopperig van in z'n benen. Maar gelukkig gaat gauw de bel en dan mogen ze opstaan en Johannes rent de lange gang door, drie maal, tien maal, honderd-duizend maal! Net zo lang tot hij met een flinke bons tegen Meneer opvliegt. Maar Meneer is de kwaaieste niet. Die pakt hem bij een arm en zegt „Ho Schipper, langzaam stomen, zeilen strijken!, hoor je” en Johannes loopt dan ook uiterst langzaam naar de keuken, naar Juffrouw Doortje om te kijken of hij helpen kan.

„Nou alsjeblijft, Johannes!” zegt Juffrouw Doortje en dan is het gerust net of hij bij z'n Moeder is. Aardappels schillen en koffie zetten hoeft

„Ach, schippersverdriet!”

natuurlijk niet, maar Juffrouw Doortje heeft hem telkens nodig om zware pannen te tillen en dingen aan te geven en hij mag de koperen kranen op wrijven en de bijkeuken aanvegen en nog veel meer. O ja, in huis is het best fijn! Ze hebben mooi speelgoed en er is een piano en Meneer Lindeman speelt er op en leert hun mooie liedjes zingen.

Nee, in het huis went Johannes best en daar mag hij dingen doen, die echt nodig zijn, de vloer dweilen, de tuin opharken, kippengaas vast timmeren, zoveel als hij lust heeft. Johannes vindt werk alleen maar aardig, als het heus gebeuren moet, maar in de klas moet hij stil zitten en luisteren. De Juffrouw zegt „Wacht maar, Johannesje, wacht maar, later!”

(Zie je wel, wachten, denkt Johannes).

Over de Lek gaan schuiten. Van de tuin uit kun je het goed zien en elke Woensdagmiddag lopen ze er langs. Al de kinderen reikhalzen en ze kibbelen of daar in de verte de „Nimmer Rust” vaart of de „Concordia IV”. Maar dikwijls zijn het schepen, die ze nooit eerder hebben gezien en Johannes heeft zo het idee, dat hij het eigenlijk niet meer zo best weet allemaal.

Hij zegt tegen Juffrouw Dora, „Ik moet weer eens varen!”

„Ja,” zegt Juffrouw Dora, „met de vacantie.”

Johannes weet, dat is met Kerstmis, maar dat duurt nog zo lang!

Hij zegt, „Ik moet eerder varen!” maar hij begrijpt, dat dat toch niet gebeurt. Het is hier allemaal zo geregeld en zo precies, daar kun je niets aan veranderen. 't Is allemaal het zelfde. Een schip vaart, maar de school ligt stil. Daar is nu eenmaal niets aan te doen en daarom holt Johannes maar weer door de lange, lange gang naar de andere kinderen, die kruis-krijgertje en vijf-zessie spelen op de plaats. En dan vergeet Johannes zijn verlangen en speelt mee en hij is vast de domste niet.

En dan komt Meneer Lindeman met de trekharmonika en dat is geweldig fijn!

„Je gaat er haast op zitten, Schipper!” roept Meneer Lindeman en Johannes wijkt een halve centimeter achteruit en dan begint het. Johannes wordt er warm en koud van. Hij moet aldoor denken aan de „Johanna,” aan z'n Vader en Moeder en allemaal. Hij staat aan het roer, het is avond en de kleintjes liggen al in bed. Moeder heeft de koffie klaar en ze komt op kousevoeten aanlopen en brengt hem een bakkie en ze zegt iets over het weer en dat ze fijn opschieten en ze heeft precies net zo'n schort voor als hun Juffrouw Doortje draagt. O, Johannes krijgt er hete oren van en een wonderlijk gevoel in z'n hoofd, net of hij vaart. Eindelijk weer vaart. Maar het is gek, maar als Meneer Lindeman speelt, dan is hij toch het liefste hier. Dan wil hij er nooit meer vandaan, van de school niet. En in de klas gaat het nu ook al beter. Ze rekenen tot honderd en ze schrijven al hoofdletters en ze lezen al lettergrepen zonder streepjes er tussen.

De Juffrouw zegt zelf telkens „Goed zo, Johannes!” en z'n benen houden zich nu ook koest. En ze leren nou echte lollige dingen van stromen, geulen en kolken, sluizen en schutten, allerlei dingen waar Johannes al iets, maar toch nog niet het rechte van af wist. Daar heb je wat aan, zal hij zijn Vader toch ook eens vertellen.

En dan opeens is het Kerstvacantie en Vader komt hem halen en ze gaan met een trein naar Rotterdam, want dàar ligt het schip en moet de Nieuwe

Waterweg op. In een trein had Johannes nog nooit gezeten en dat is haast net zo iets als in een roefje, zo lekker klein en nauw op mekaar. En het station, dat „Maas” heet, is helemaal niet ver van het schip. Johannes is weer helemaal trillerig geworden, zijn oren zijn rood en hij kan z'n handen niet stil houden, al steekt hij zijn vuisten in zijn broekzakken.

O

Het schip is anders Het is opgeverfd en zo glimmend en kleurig . . . In Moeders arm ligt hij héél even stil en trekt rare gezichten zonder dat hij het weet. Maar dan . . . kleine Corrie is even veranderd ! Ze praat nu zo duidelijk en ze loopt zo vlug en ze kan goed in en uit het roefje komen.

„En laat nu eens horen, hoe mooi je lezen kunt !” zegt Moeder.

Maar Johannes wil het niet. Lezen . . . dat is van dáár en hier wil hij een schipper zijn, die schipperswerk doet.

„Nou,” zegt Vader, „overmorgen is het Kersemis en dan moet alles toch knap zijn !”

Als Vader zegt, dat alles knap moet zijn, gaat hij zwabberen. Knap is op school iets heel anders.

En Johannes gaat meehelpen. Aan boord help je vanzelf mee. En hij grijpt de zwabber en rolt hem over zijn arm, om het water er uit te krijgen.

„Kijk hem eens !” zegt Vader, „Nou kan hij het.”

Ja, hij kan het. Op school zwabberen ze niet, maar nu hij eindelijk weer eens aan boord is, nu lukt het hem. De zwabber is niet langer te zwaar voor hem. Hij doet het helemaal goed

En het schippersverdriet is vergeten !

DE KERSTROOS

door

C. E. Pothast-Gimberg

't WAS Kerstavond.

Ademloos zat Anna-Lies in de hoge kerkbank. Haar voeten konden nog niet eens bij de grond komen. Ze bengelden naast elkaar onder haar zitplaats, maar toch mocht ze mee naar het feest van de Zondagsschool in de oude, grote kerk.

En nu, tussen Vader en Moeder in, keek ze met glinsterende ogen rond in de hoge ruimte, waar in een donkere hoek, naast de preekstoel een groene kerstboom straalde vol witte kaarsen en zilverterversersel.

Langs de pilaren liepen slingers dennegroen en staken glimmende koperen kandelaars hun armen uit met brandende, slanke kaarsen.

„Wat jammer, dat Dik nog zo klein is, hè Moeder?” fluisterde Anna-Lies. „Wat zou hij die lichtjes mooi vinden.”

Dik lag thuis rustig in zijn bedje te slapen en Oma paste op hem.

Ze wachtte Moeders antwoord niet af, want achter een brede eikenhouten deur hoorde ze een kerstlied zingen, dat ze kende :

„Ere zij God!”

Ze neuriede zachtjes mee, maar toen in eens bleef ze midden in haar gezang steken, want daar gingen langzaam en plechtig de grote deuren open en in de schemerlichte kerk kwamen in een lange rij meisjes binnen, in het wit gekleed met glanzende, witte strikken in het haar — en in haar handen. O... Anna-Lies stond al op haar tenen en haar ogen staarden verrukt naar de potten met witte bloemen, die de meisjes voor zich uit droegen. Een hoge, witte kaars, tussen iedere plant gestoken, verlichtte de doorschijnende witte bloembladeren en de kleine meisjeshanden.

„Ere zij God.”

Langzaam liepen ze het brede middenpad van de grote kerk door en terwijl ze voorzichtig voortgingen, om de kaars zo stil mogelijk te laten branden, bleven ze zingen :

„Ere zij God
Vrede op aarde

In de mensen een welbehagen.”

Bijna hardop zong Anna-Lies mee. 't Was haar, of ze zelf meeliep met haar hoofd over de witte bloemen gebogen en of haar eigen stem meezong in de witte kerststoet.

Wat waren dat toch voor prachtige bloemen!

„Kerstrozen,” fluisterde Vader.

„Kerstrozen? Maar die zijn toch paars?” vroeg ze verwonderd. „Die hebben we toch zelf in de tuin?”

„Ja, maar echte kerstrozen zijn wit,” antwoordde Vader weer. „De onze vroeger ook.”

De kroning van Maria - Botticelli

De kroning van Maria

Wat een rare voorstelling is dat nu ! Zo rommelig. Wat staat er al niet op, en nog begrijp je er niets van ! Een wijd landschap met heuvels, bomen en meren, mooi aangeklede meisjes met kunstig gekapte haren, waarvan twee een fijne gouden stralenovergoten kroon met wapperende linten omhoog houden en drie anderen bezig zijn met een mooi boek, waar gotische letters in getekend staan.

Midden in die groep een voorstelling die ons veel vertrouwder is : Maria met het Kind Jezus. Die kennen we van bijna al onze „Zonneschijn“-Kerstplaten, al is de kleding telkens anders, en al heeft Maria zelden als hier een veer in de hand, die ze juist aan een van de engelen — want dat zijn die meisjes eigenlijk — teruggeeft. Van de prachtige kleuren zien we natuurlijk op de plaats niets : het rood en blauw, het goudgespikkelde gewaad van een der engelen vertoont wat bleke figuurtjes en de stralen om het hoofd van Maria, het Jezuskind en de engel die het boek vasthoudt, zijn maar dunne lijntjes. Wel zien we dat er wat innigs over de hele groep ligt. Dat komt stellig door de ronde vorm. Kroon en engelen vormen als het ware een schelp, waarin Moeder en Kind besloten en beveiligd zijn. De kleuren versterken deze gedachte. Dit is wat wij de *compositie* van het schilderij noemen, t.w. de opstelling der figuren en de rangschikking van kleuren en vormen.

Maar nu gaan wij eens wat heel raars doen. We leggen naast onze plaat eens de omslag van ons Kerstboek. Daar staat ook Maria op, ook een ver landschap, ook stralen, van de maan en de sterren, en in plaats van de engelen Jozef en de ezel, maar verder : wat een verschil. Je kunt ze eenvoudig niet vergelijken. Hoe komt dat nu ? Wel, doordat de beide schilders aan heel wat anders hebben gedacht. De jonge schilder Hazeveld, die het omslag ontwierp, heeft bovenal aan de werkelijkheid gedacht. Hij stelde zich voor : Jozef en Maria, twee arme mensen, een moeilijke reis door een eenzame streek, een doodvermoeide Maria, een uitgeputte Jozef. Het is of hij het liedje van Leopold gelezen heeft :

Ze waren den dag zich moe gegaan
Met zwoegen en met gezucht
Tegen den avond kwamen zij aan
In Bethlehem het gehucht.

En hebben zijgend in een stal
Hunnen intrek genomen
En zochten zijgend zich terecht
In dit hun onderkomen

Wanneer je 't zo ziet, kun je al geen ander soort schilderij maken dan Hazeveld deed.

En nu de Italiaan Botticelli. Nu moet je weten dat die in een tijd leefde, dat de mensen erg veel van het leven, mooie dingen, de wijde aarde, schoongebouwde mensen en huizen, de rijke, prachtlievende machtige Roomse Kerk hielden. En in die weelderige, uitbundige, aan grote heersers rijke tijd nam Maria in die kerk, juist zoals nu nog, een heel voorname plaats in. Is het wonder dat een schilder uit die tijd meende Maria het meest te eren, wanneer hij haar niet voorstelde als een arme, deerniswaardige, kleumende en uitgeputte vrouw, maar als een Koningin, de Koningin des Hemels ? Vandaar die kroon boven haar hoofd, vandaar ook die kostbare foliant, waarin zij zo juist, als ware het een koninklijk decreet, haar dankgebed heeft neergeschreven :

„Mijn ziel maakt groot den Heer, en mijn ziel verheugt zich in God mijnen zaligmaker omdat Hij de nederige staat zijner dienstmaagd heeft aangezien.”

Daarom neemt de engel met zo eerbiedige hand de veder van haar aan, daarom reiken de engelen zo hoog ze kunnen om de kroon boven haar hoofd te doen zweven : Ere, ere, ere : „Wees gegroet Maria, vol van genade, gezegend zijt Gij onder de vrouwen . . .”

Wat van de twee is nu mooier ? Dat kunt je zo niet vragen. Wie net als de schilder uit de Renaissance-tijd Maria als de verhevene, de Hemelkoningin, de Moeder Gods ziet, vindt ons omslag wat nuchter en misschien wel wat oneerbiedig.

Maar wie haar bovenal als de Moeder eert, moet weer een beetje lachen om Botticelli's schilderij. Stel je je eigen Moeder eens voor, terwijl ze je kleine broertje helpt en op schoot heeft, met een Kroon boven haar hoofd ! „Ga weg met dat lastige ding” zou ze zeggen. En als ze met hem bezig is heeft ze heus geen tijd om diepe, dankbare gedachten die in haar opwellen in een mooi boek te schrijven ; dan heeft ze wel wat anders te doen. En al heeft ze even smalle blanke handen als de Maria van Botticelli, ze zal ze nooit gebruiken om de rijksappel van haar zoontjes toekomstige koningsheerschappij te omvatten. Wij zien iedere Moeder met een kroon : de kroon van haar liefde, zoals wij den armen Jezus in de kribbe ook als een koning zien, juist omdat hij zo nederig was en bleef. En in dat opzicht zijn wij het dan toch weer met Botticelli eens ook, al geeft hij het anders weer dan wij zouden doen, want wij zijn Hollandse jongens en meisjes, en die begrijpen Vondel, als hij zegt :

De hemel heeft het klein verkoren :
Al wie door ootmoed wordt herboren .
Die is van 't hemelse geslacht.

De rij was intussen bij de kerstboom gekomen. De planten werden neer-gezet op een witgedekte tafel en terwijl het orgel zachtjes doorspeelde, zochten de meisjes een plaatsje op een van de voorste banken. Anna-Lies ging ook weer zitten en luisterde met een opgeheven gezichtje naar het oude kerstverhaal :

„En de herders vonden het kindje, dat lachte tegen de dieren in de stal. Ze brachten ook geschenken mee : een klein wit lam, dat meteen aan de voetjes van Jezus ging liggen. En brood en kaas . . .”

„En misschien ook wel bloemen uit de velden van Bethlehem,” moest Anna-Lies in eens denken.

„Er groeiden toch ook wel bloemen bij die herders daar buiten, hè Vader ?” Ze trok Vader zachtjes aan zijn mouw.

Vader knikte.

Weer keek ze naar de kerstrozen, die zo stil stonden te bloeien onder de hoge, lichte boom.

„Vader, daar groeiden natuurlijk kerstrozen, hè ?”

Vader verstond haar niet goed, hij was helemaal verdiept in het oude verhaal, dat altijd nieuw blijft, hoe ook de wereld verandert.

„Vader ? ?” vroeg ze nog eens weer.

Even keek Vader in haar warm gezichtje, dan knikte hij haar hartelijk toe. Met een zucht vouwde ze de handen in haar schoot en onbeweeglijk bleef ze zitten turen naar de kaarsen, die heel langzaam korter werden en naar de bloemen uit de velden van Bethlehem.

Die avond liep ze stilletjes met Vader en Moeder mee naar huis.

„Vond je het zo mooi, Anna-Lies ?” vroeg Moeder.

„Ja — O ja. Maar Moeder, waarom is onze kerstroos dan donker en niet zo mooi wit ?”

„Hij staat er al zolang,” zei Moeder. „Hij is misschien vroeger ook wel wit geweest en nu een beetje verkleurd.”

„Maar ik wou zo graag een witte kerstroos hebben.” Anna-Lies stond stil midden op de weg.

„Kom maar,” suste Moeder. „We zullen hem eens extra verzorgen dit jaar, dan wordt hij misschien ook wel weer eens wit.”

Anna-Liesje liep weer voort. Het zong nog in haar hoofd van blijde kerstliederen. Ze was eigenlijk nog in de kerk en ze zag aldoor de verlichte boom voor zich.

„Als ik nou dit hele jaar eens erg mijn best doe, zoals het kerstkindje het wil . . .” soesde ze en keek omhoog naar de grote sterrenhemel, „dan worden de bloemen misschien ook wel wit . . .”

Een jaar ging voorbij. Een jaar van groot verdriet over de wereld.

Avond aan avond dreunde het afweergeschut over het stadje. Dan kroop Dik bij haar onder de dekens, die ze hoog over hun hoofden trok.

Vader zette dikwijls de huiskamerdeur wijd open. En eens op een avond, toen het heel erg dreunde en de ruiten rinkelden, mochten ze even beneden komen en toen zong Moeder met hen uit het Zondagsschoolbundeltje :

„Leer mij verstaan, dat niets mij deert,

Geen schaduw aan de wand :

Ook in mijn donker kamerke

Houdt Gij mij bij de hand !

Even keek Vader in haar warm gezicht . . .

Overdag merkten de kinderen niet veel van de oorlog. Anna-Lies ging gewoon naar school en speelde met haar vriendinnetjes in de straat. En ook harkte ze met Dik de tuin aan. Om de veertien dagen kreeg de kerstroos een beetje kunstmest. Hij stond al prachtig in het blad. Maar Anna-Lies kon haast niet wachten op de bloemen.

„Die komen heus wel,” zei Moeder dan, „’t is toch nog geen kerstmis ?” Maar eindelijk werd het toch December. De kerstweek brak aan. En eens op een morgen trok Anna-Lies Moeder mee de tuin in.

„Kom toch eens ! Kom toch eens !” riep ze maar. „En U ook, Vader !”

„Ziet U hem ?” vroeg ze, toen ze bij de kerstroos waren. Of Vader en Moeder hem zagen ! Een mooie, grote knop, die al die tijd onder de bladeren verstopt had gezeten en nu in het volle licht kwam, nu hij op het punt van openspringen was.

Anna-Lies kon er haast niet op wachten. „En wat voor kleur zou hij wel hebben ?”

„Wacht maar tot morgen, want morgenavond is het Kerstavond,” zei Vader. „Straks gaan we weer eens kijken.” Maar Vader en Anna-Lies kwamen die dag niet meer in de tuin.

Laat op de middag gierde de sirene weer en daar ronkte ook weer een vliegmaschine.

Moeder liet gauw de verduisteringsgordijnen zakken en sloot de overgordijnen er over heen.

Toen kon het licht gelukkig aan. Anna-Lies was bij de kachel gaan zitten met Dik aan haar voeten. Ze keken naar een gloeiend kooltje en stopten hun oren dicht voor het afweergeschut.

Boeng-Boeng! 't Leek haast nog harder dan anders. Dik sprong op van de grond en ging aan Vaders knieën staan.

Anna-Lies voelde haar lippen droog worden. Ze keek even naar Moeder, die haar vertroostend toeknikte.

Boeng! Boeng!

Anna-Lies kon ook niet blijven zitten. Ze zag, hoe Moeder even met de ogen knipperde . . . en daar . . . een harde slag . . . de deur vloog open . . . een venster rammelde.

Gilde daar iemand? Moeder luisterde ook en wat zag Moeder wit ineens.

„Daar toetert een auto!” riep Dik.

Vader haalde hun winterjassen uit de gang.

„Trek maar aan,” zei hij.

„Boeng!” dreunde het weer. Anna-Lies kon haar arm bijna niet in haar mouw krijgen. Ze stak aldoor mis en toen in eens weer een dreunende slag . . . een ruit rinkelde en glasscherven vlogen door de kamer.

Een koude windvlaag blies het gordijn hoog op.

„Moeder!” wou Anna-Lies schreeuwen, maar ze bleef met starre ogen kijken naar Moeders wang, waarlangs een bloedstraaltje naar beneden drupte.

„Vrouw!” riep Vader en duwde Moeder de gang in. „Kom kinders!”

„Ja, Vader, Ja!” stootte Anna-Lies er uit en bukte zich om Diks handje stevig vast te grijpen.

Daar werd hard gebeld.

„De huizen uit, de huizen uit!” schreeuwde een stem.

Vader deed de deur open en Anna-Lies zag de donkere, onverlichte straat.

Weer hoorde ze roepen: „De huizen uit! De huizen uit! Er ligt een bom in het wegdek.”

Vader trok Moeder mee. Die greep Anna-Lies bij een arm.

„Hou me maar aan m'n mantel vast,” zei Moeder nog. Angstig zocht Anna-Lies een punt van Moeders mantel, maar op 't zelfde ogenblik struikelde Dik. Ze ving hem met twee armen op en toen . . .

„Moeder!” gilde ze, want iemand pakte Moeder beet en duwde haar in een rode-kruisauto, die vlak bij hen stilhield.

„U bent gewond, U moet verbonden worden,” hoorde ze nog zeggen en daar reed de auto al weg. Vader was niet meegegaan, maar waar was hij dan zo gauw gebleven? Er liepen ook zoveel mensen door elkaar!

Hoorde ze hem daar roepen?

„Stil toch eens even,” beet ze Dik toe, die jammerlijk naast haar stond te schreien. Maar zijn stemmetje klonk zo droevig en Moeder was er niet, om hem te troosten.

Ze sloeg een arm om zijn schouder en 't was net, of haar angst ineens begon te zakken.

Haar knieën wiebelden niet meer zo akelig tegen elkaar en haar tanden klapperden niet langer.

„Kom jô,” zei ze en haar stem was bijna gewoon.

„Hoor, daar gaat het sein „veilig” alweer.”

Eentonig loeide de sirene boven hun hoofden en intussen schoven ze mee met de mensenstoet, die langzaam door de politie en door de mannen van de luchtafweer de straat uitgedreven werd.

*„Vader was niet meegegaan, maar waar was hij dan
zoo gauw gebleven ?”*

stapte Anna-Lies voort. Met haar ene hand voelde ze, dat ze langs een heg liep.

Dik snikte nog wat na en boende met haar hand zijn natte wangen droog. „Daar is Vader !” riep hij ineens.

Een zwarte schim schoof voor hen uit.

„Kom Dik.” Ze holden samen een paar stappen. Maar toen bleven ze staan. Besluiteloos voelde Anna-Lies met haar vrije hand om zich heen. Nee, niemand . . . niets dan duisternis. Het hart klopte haar in de keel. Ze hoorde wel voetstappen gaan, maar zien kon ze bijna niets.

Ze trok Dik voetje voor voetje mee.

„Wees maar niet bang, hoor,” fluisterde ze.

„We gaan het ziekenhuis opzoeken. Daar is Vader natuurlijk ook.” En voort liepen ze in de donkere avond.

„We gaan, geloof ik, wel de goeie kant op,” troostte ze Dik, die zich gewillig liet meenemen. Even schrok ze terug voor een grote schaduw vlak bij hen. Dik bleef stokstijf staan.

„Kom, jô, ’t is maar een boom,” zei ze toen met een zucht en trok Dik weer mee.

’t Werd stiller rondom hen. Geen voetstappen gingen meer voorbij. Maar aldoor zekerder

En die was er immers ook om de tuin van het ziekenhuis ? Daar hield de heg op en zagen ze een grote, witgekalkte steen.

Ha, de ingang ! Gelukkig stond er een eindje verder ook nog een wit paaltje.

Ze durfden in eens een beetje hollen, want vlak bij hen, zagen ze een raampje, waardoor een zachte lichtschijn naar buiten viel.

Hijgend stonden ze even later samen voor een hoge brede deur.

Anna-Lies morrelde eens aan de knop en toen schoof de deur langzaam open.

„Kom gauw.”

Ze trok Dik mee naar binnen, want weer flitsten zoeklichten langs de hemel en zoemde het hoog in de lucht.

Anna-Lies was nu wonderlijk kalm. 't Was net, of ze nu pas goed wist, hoeveel ze van Dik hield.

„Stil maar,” troostte ze, want zijn lip trilde alweer. „Hier zijn we zo bij Moeder.”

Ze liepen wat verder de grote ruimte in. Een lantaarn verspreidde een zacht licht.

„'t Is hier geen ziekenhuis,” fluisterde Dik en zijn stem beefde.

„Nee-e.” Meer kon Anna-Lies niet zeggen, het prikte achter haar ogen.

„Moeder,” snikte Dik zachtjes.

Even liet Anna-Lies hem los en keek gauw een andere kant uit.

„Boe,” neurde een koe, rustig en met een lange uithaal. „Boe-oe !”

Dik hield verbaasd op met schreien.

„Hoor je dat ?” vroeg hij verrast. „Wat leuk ! Hier is een koe.”

Hij liep meteen door de schemerige stal op het geluid af.

„O, Anna-Lies, kijk toch eens !” Hij viel op de knieën bij een bundel hooi neer, waarop een klein, klein kalfje lag.

Over het diertje heen boog de kop van de Moeder, die tevreden en zachtjes naloeide.

Dik had zijn armen om het kleine ding heengeslagen.

„Wat ben je lekker warm,” praatte hij en legde zijn verkleumde handjes tegen het nog wat vochtige lijfje. Zo bleef hij stilletjes liggen.

Anna-Lies was er ook bij gaan zitten. Wat was ze moe !

„Waar zouden Vader en Moeder nou zijn ? Zeker was Vader hen zoeken.

Wat was het hier stil ! Hier waren ze vast wel veilig.

Boven haar hoofd scharrelde Moeder koe met haar kop in het hooi. Dat knetterde zo leuk. En naast haar lag het pasgeboren kalfje. Ze draaide met haar vinger een krulletje in het zwarte haar.

„Zeg, Dik.” Ze richtte zich wat op. „Dik !” Maar Dik lag met zijn hoofd op de rug van het kalf, zijn ogen waren dicht en zijn mond stond een klein beetje open . . . Dik sliep . . .

Anna-Lies zuchtte eens heel diep, ze leunde wat achteruit tegen de paal, waaraan de koe stond vastgebonden, haar hoofd gleed een beetje op zij en als vanzelf vielen ook haar ogen dicht.

Dood moe sliepen de beide kinderen, terwijl rondom hen het vee ritselde in het hooi.

't Bleef lange tijd stil in de stal. Een uurtje later ging er een deur open en een heldere lichtstraal gleed over de beide slapende kinderen.

Twee vriendelijke oude mensen bukten zich over het kleine groepje.

De boer nam de stallantaarn en liet het licht er op schijnen. Dik mompelde een paar woorden, en sliep rustig door. Het kalfje draaide zijn kop wat om.

„Die kinder,” zei de boerin. „’t Lijkt wel iets op de stal van Bethlehem.” „Bethlehem,” praatte Anna-Lies toen in haar slaap, maar toen ineens was ze klaar wakker en keek met knipperende ogen in het licht.

„Bethlehem ?” stamelde ze weer. „Morgen is het kerstavond. Zou mijn kerstroos al bloeien ?”

Ze kwam een beetje overeind en keek verwonderd naar Dik, die zo rustig ademhaalde met zijn hoofd op de rug van het kalfje.

„Wat was er toch allemaal gebeurd ? En hoe kwamen zij en Dik hier ?” Toen ineens sprong ze op. Smekend keek ze in de vreemde gezichten.

„Waar is Moeder ? En Vader ? Ik wil naar Moeder. Och, toe als het-u-belieft!”

„Stil maar, deerntje,” troostte de vriendelijk vrouw. „Ga eerst maar eens mee naar de keuken.”

Dik was ook wakker geworden en keek nog slaapdrongen van den een naar de ander.

Toen stond hij langzaam op en greep Anna-Lies bij de hand.

Even later zaten ze aan de ronde tafel in de keuken en keken verlegen om zich heen.

Hortend kwam het verhaal voor den dag van het luchtalarm en van Moeder, die naar ’t Ziekenhuis was gebracht.

„Waar woon je dan, vrouwtje ?”

„In de Weteringstraat.”

„Kind, dan heb je wel een uur gelopen. Je bent hier een heel eind buiten de stad.”

„Ikke . . . ik dacht, dat ik naar ’t ziekenhuis ging,” antwoordde Anna-Lies.

„Enne, ’k wou nu zo graag weer naar huis.”

„Ik ook,” zei Dik zachtjes.

„Ja, Ja.” De boer knikte bedenkelijk. „Strakjes misschien. ’t Is nu nog wat onrustig in de lucht.” Maar toch fietste hij die avond laat nog naar het huis van de kinderen en vond vlak bij hun straat Vader, die radeloos naar hen rondzocht.

En toen duurde het niet lang meer, of Vader zat ook in de grote keuken met op iedere knie een kind : Dik, die zich tevreden tegen hem aandrukte en Anna-Lies, die nu ineens helemaal niet dapper meer was, maar stilletjes schreide met grote dikke tranen.

Vader liet haar kalm uithuilen en toen ze wat bedaard was, zei hij : „Je bent m’n grote, flinke Anna-Lies geweest.”

Ze lachte een beetje verlegen en de tranen hielden vanzelf op.

Toen vertelde Vader van Moeder, die nog een nachtje in het ziekenhuis bleef, al was haar wang maar een klein beetje geschramd.

„Want we hebben immers toch geen onderdak voor vannacht, onze straat is afgezet . . . en familie hier hebben we niet . . .”

„Dus . . .” viel de boer hem vrolijk in de rede. „Dus . . . vrouw, wij krijgen deze kerstdagen ook eens logé’s.

„Ja, ja,” riep Dik opgewonden.

„Ziet U,” ging de boer verder. „We zijn maar met z’n tweeën : mijn vrouw en ik en soms wel eens bar allenig. Juist met zulke dagen.

Dat moet U ons nou eens gunnen, is ’t niet, Moeder ?”

De boerin knikte en streek Anna-Lies over het haar: „Vader zegt het, precies zoals het is.”

Anna-Lies werd er helemaal warm van.

„'t Is net, of ik U allang ken,” zei ze zachtjes. „En als Moeder dan morgen ook komt . . .”

De volgende avond zaten ze in een grote kring rondom het fornuis. En weer moest de boer vertellen hoe hij de beide kinderen slapend in het hooi gevonden had.

De boerin dribbelde gezellig heen en weer met een grote, ouderwetse chocoladeketel en Dik droeg een schaal met koekjes rond.

Die vond ik in den tuin, toen ik vanmorgen even naar huis ging . . .

Anna-Lies moest ook eens weer het verhaal doen van haar tocht in het duister. En toen ze uitverteld had en het een ogenblikje heel stil was in de grote keuken, haalde Vader voorzichtig zijn portefeuille voor de dag, sloeg hem open en nam er een kleine, witte bloem uit . . .

„Die vond ik in de tuin, toen ik vanmorgen even naar huis ging om nog het een en ander te halen,” zei hij.

Anna-Lies kon niets zeggen. Ze nam het bloempje tussen haar beide handen en terwijl ze er met gelukkige ogen naar keek, was ze in haar verbeelding één ogenblik in de mooi versierde kerk en zong haar kleine stem mee in het grote koor:

Ere zij God.

Vrede op aarde.

In de mensen een welbehagen.

Het zilveren lepeltje

Een Kerstverhaal

door Martha de Vries

HET was eerste Kerstdag. Een ijskoude, scherpe Noord-oostenwind joeg door de straten. Fijne, scherpe jachtsneeuw dwarrelde rond en sneed pijnlijk in de gezichten van de voorbijgangers.

Dat waren er echter niet veel. Wie niet beslist de deur uit moest, deed het niet en vooral niet op Kerstavond.

Toch liepen er twee kinderen in één der buitenwijken van een grote stad. Ze hoorden thuis in een der woonwagens, waarvan er zes in het open veld, een eind buiten de stad, stonden. Ze hadden permissie daar de Kerstdagen te mogen blijven, mits men geen last van de bewoners zou ondervinden. Toen had de kleine jongen zijn zusje gesmeekt hem mee te nemen, de stad in, om er de mooie winkels te zien.

O, ze hadden er wel van genoten! Prachtig waren die winkels met de hel verlichte étalages en vele, vele kerstversierselen. Lang hadden ze gestaan, dan hier, dan daar en ze waren er blij om geweest juist met Kerstmis zo dicht bij een grote stad te zijn.

„Wat is eigenlijk Kersemis?” vroeg de jongen en er klonk verlangen in zijn stem. Het was alles zo mooi, zo warm en zo goed — maar waarom deden de mensen dat?

„'k Weet het ook niet goed”, antwoordde het zusje aarzelend. Zij was vijf jaar ouder dan het kleine ventje en op veel van zijn kindervragen wist zij antwoord te geven. Maar waarom het Kerstfeest was, dat had zij zelf nooit recht geweten.

„Weet je er niks van?” vroeg de jongen dringend. „Waarom maken ze die dennebomen zo mooi en steken ze overal lichtjes aan?”

„D'r is, geloof ik, eentje geboren”, zei het zusje nu. „Lang geleden, toen we ook es bij een grote stad lagen met Kersmis, toen kwam d'r een dame in het kamp en die gaf allemaal wat. Ze bracht ook een klein boompje mee en daar stak ze kaarsjes in en die stak ze 'an. En ze heb ook gezongen van een kind, dat geboren was, maar 'k weet het niet allemaal meer. Jij was nog te klein, jij weet er niks van natuurlijk.”

De kleine jongen zuchtte en de donkere ogen in zijn groezelig vuil snuitje keken met veel verlangen.

„Gebeurde 't maar meer”, fluisterde hij.

„Prettige dingen gebeuren maar eens”, zei het meisje wijs.

Maar opeens stonden ze stil.

„Kijk”, fluisterde de jongen.

„Sst”, waarschuwde het meisje.

Ze stonden vlakbij de erker van een huis. De gordijnen waren open en in de erker, op een klein tafeltje, stond een mooi versierd kerstboompje. Een oude man stond er bij en ontstak rustig, één voor één, de witte kaarsjes, zodat het boompje weldra stond te stralen in blijde schitterglans. In de erker, in een gemakkelijke grote stoel, zat een oude vrouw en keek naar

de boom; naar de zilveren ballen en klokjes en slingers, die de dansende lichtjes vrolijk weerkaatsen. Toen alle kaarsjes waren aangestoken ging de man naast de vrouw zitten en samen keken ze naar hun boom.

Het was de vrouw, die het éérste sprak. „'t Is saai zonder de kinderen”, zei ze.

„Ja” — de man glimlachte — „die kunnen we er nu niet bijhalen. Die vieren hun Kerstmis dit jaar en waarschijnlijk nog vele jaren hierna, in Indië. Zij zullen het ook wel missen nu — ze kwamen zo graag bij Opa en Oma.”

„En vooral met Kerstmis”, wist de vrouw, „weet je nog, dat *ij* altijd het Kerstverhaal vertellen moest en ik een gewoon verhaal. 't Zijn lieve, vrolijke kleinkinderen die vier van ons en het is een héél ding ze nu te missen. Een Kerstfeest zonder blijde kinderstemmen is haast geen Kerstfeest.”

Ze wisten het niet — de twee woonwagenklijntjes daarbuiten — maar alsof ze 't gehoord hadden, zo plotseling klonk nu de schelle stem van den jongen.

„Kijk, kijk!” riep hij, „daarboven een stér! Dààr, kijk dààr!”

„Sst, sst,” waarschuwde het zusje, maar te laat. Daar binnen was het schelle stemmetje gehoord en — ja — hoe het alles zo gauw kwam, wisten ze zelf niet. Maar even later werden ze er in geroepen.

De blijdschap van den kleinen jongen kende geen grenzen. Zijn donkere ogen schitterden en zijn stemmetje juichte luid en schel bij alles, wat zijn vuile vingertje aanwees.

Ook het zusje genoot.

„Ik weet het ook niet goed”

Maar haar ogen zagen meer dan alleen de Kerstboom en het moois, dat daar aan hing. Die gingen ook de kamer rond.

Mooi was het hier, dacht ze. Heel anders dan in de wagen, waar zij sliepen. Zitten deden ze er niet of het moest al noodweer wezen. Maar in déze kamer, ja, daar zou ze wel willen zitten.

Daar stond een schaal met koekjes. En verder nog een mand met rooie appels. Zou ze er een paar wegpakken, straks, als ze er langs liep? Dat kon ze best ongemerkt — niemand kon zo ongemerkt de dingen wegpakken als zij, had de oude Lopesco, de aanvoerder van het kamp, eens gezegd. En ze was er trots op geweest.

Daar kreeg ze een por van het broertje.

„We magge blijven”, zei hij, „hoor je het niet? Maar eerst motte we mee naar de keuken om gewassen te worre.”

Dat was nu wel geen pretje, want van wassen hielden ze niet. Behalve 's zomers, in de één of andere beek; daar mochten ze wel graag wat plassen met de andere kinderen uit het woonwagenkamp.

Maar nu werden hun gezicht en handen even goed onderhanden genomen. En al spoedig zaten ze, schoon en fris, met een warme jurk en trui, die van de kleinkinderen waren achtergebleven, elk op een stoel bij de Kerstboom. Toen schonk de oude vrouw een kopje thee voor ze in en ze kregen een stuk kerstkrans met elk een rood kersje er op.

„Mmm”, smulde de kleine jongen en wreef met een grappig gebaar over z'n buikje. En toen lachten ze alle vier.

Plotseling stond het kereltje op en lei zijn hand op de knie van den ouden man, die zo vriendelijk voor hem en zijn zusje was.

„Waarom is het Kersemis?” vroeg hij.

De oude heer glimlachte.

Maar toen sloeg hij z'n arm om het kereltje heen en als vanzelf vond zijn mond de woorden van het oude Kerstverhaal Het verhaal, dat hij al zo vaak met Kerstmis had verteld — vroeger aan de kinderen — later aan de kleinkinderen. En dat hij van dit jaar niet vertellen zou, naar hij meende, omdat er geen kinderen meer waren om toe te luisteren... Wat deed het er toe of de kinderen, die met gespannen aandacht naar je luisterden, bij je hoorden of niet, dacht hij nu. Of het kinderen waren van je eigen kind of een paar wildvreemde schooiertjes? Het oude Kerstverhaal was mooi en wijdingsvol en zeker hadden nooit kinderen met gretiger aandacht naar hem geluisterd dan nu de oortjes van den kleinen jongen daar voor hem.

En nog nooit, dat wist hij ook, had hij sterker het gevoel gehad de overbrenger te zijn van de *Blijde boodschap*, die eeuwen geleden in het veld bij Bethlehem verkondigd was.

Hoe gretig nam dit kereltje alles in zich op!

Hoe eenvoudig klonk zijn stemmetje toen hij zei:

„Netuurlijk niet — d'r is nooit plaas”, — bij het:

... en zij gingen naar de stal omdat er geen plaats voor hen was in de herberg...

Later zong Grootmoeder, met haar oude, licht bevende stem, de bekende Kerstliederen. Maar voor deze kinderen waren zij nieuw.

„Nog es, nog es!” drong de kleine jongen.

„Is het nou net zo mooi als toen met die dame in het kamp?” vroeg hij even later aan het zusje.

Die knikte. Erg stil was ze en opeens zei ze dat ze weg moesten. Even later stonden ze buiten, met elk zo'n mooie, rode appel in de hand. Die hadden ze gekregen. Bedanken deden ze niet — tenminste niet met woorden. Maar het stralend snuitje van den jongen was dank genoeg. Het meisje keerde zich af bij het groeten, wat haastig en trok het broertje mee. „Die grote is erg schuw en verlegen, maar die kleine is een leuk ventje,” zei de oude heer toen hij weer binnenkwam.

„Ze werd later zo schuw, eerst vond ik haar gewoon”, meende zijn vrouw. „Kom, wij zullen even de boel opruimen. Toch een Kerstfeest met kinderen, hè, al waren het niet onze eigen.”

Grootvader glimlachte.

„Tóch een Kerstfeest om blij aan terug te denken”, gaf hij toe.

Ook Grootmoeder voelde een vreugde van binnen, die er eerst niet was. Het was goed zo, dacht ze. Toen nam zij een blaadje om er de vuile kopjes en bordjes op te zetten.

En plotseling schrok ze.

„Wat is er?” vroeg de oude man, die het zag.

„M'n zilveren lepeltje is weg”, antwoordde Grootmoeder en wees naar het lege schoteltje van 't kopje, waar ze zelf uit gedronken had.

Grootvader zag wat zij dacht, maar hij verwierp die gedachte meteen. „Zeker gevallen”, zei hij luchtig en bukte zich. Maar waar ze ook zochten: het zilveren lepeltje met de A: het laatste geschenk van kleine Anneke, Grootmoeders naamgenootje, was weg.

En met deze ontdekking was ook plotseling alle vreugde weg. Nu be-
repen ze, waarom het meisje ineens zo'n haast had om weg te komen, waarom ze bij het afscheid zo schuw was geweest, heel anders dan bij het binnenkomen. En het deed hun pijn in het hart, dat zo dit Kerstfeest eindigen moest. Nu zouden ze er niet blij over kunnen schrijven in een lange brief naar Indië, want wat zou Anneke wel zeggen? Anneke, die zo gespaard had om bij het afscheid Grootmoeder dit geschenk te kunnen geven. „Omdat we alle twee A heten, Oma!” had zij gezegd. Ook de oude man was er verdrietig van. Het lepeltje, ja, dat was jammer, peinsde hij. Het speet hem voor zijn vrouw. Maar erger was nog, dat het kind dit had kunnen doen nu, vanavond, bij de stralende Kerstboom en na het verhaal, dat hij verteld had.

Wat vroeg gingen ze die avond naar bed, maar geen van beiden konden ze spoedig de slaap vatten. En ze wisten niet dat ginds in het open veld, waar de scherpe Noordooster drong door de open spleten en kieren der woonwagens, een meisje lag op haar harde strozak en ook de slaap niet vatten kon. Niet om die harde strozak, zelfs niet om de kou; dat alles was ze gewend. — Maar om een klein zilveren lepeltje, dat ze verborgen hield onder haar omslagdoek.

Ze had het nog niet aan Lopesco gegeven, hoewel ze hem anders graag bracht, wat ze zo hier en daar wegnam. Hij prees haar altijd zo. De oude Fernando niet — die werd er eerder boos om.

„Al zijn we arme zwervers, we kunnen eerlijk zijn”, zei die altijd. Maar Lopesco lachte daar wat om. En zo waren er twee groepen in het kamp.

Zij, die er net zo over dachten als Fernando en de anderen, die vonden, dat Lopesco gelijk had. Tot deze laatste had zij zich altijd het meest aangetrokken gevoeld. Maar broertje niet, die speelde liever met de kinderen van de andere groep. En plotseling begreep ze, dat het om Broertje was, dat ze haar lepeltje nog niet naar Lopesco had gebracht. Hij was zo blij geweest met die Kerstboom daar en de trui en het lekkers. En verdrietig had hij gezegd :

„Von' jij het nou niet fijn ? Je zegt haast niks.”

Plotseling dacht ze : wat heeft die oude man ook weer gezegd van dat andere kind ? Dat hij iedereen wilde helpen om goed en braaf en eerlijk te zijn. Maar dan moest je toch éérst weten, waar dat kind nu woonde en dan — neen, ze zou er toch nooit heen durven gaan, peinsde ze.

Maar 't was net of ze, nu ze van dat kind gehoord had, er ook telkens aan denken moest. Een kind, arm als zij, geboren in een stal . . . Maar een kind, dat eerlijk en goed was en anderen wou helpen om het ook te zijn. Ze voelde, dat ze van dit kind hield, als van broertje. Het kleine ventje naast haar, dat verdrietig in slaap gevallen was omdat zij niet meepraten wou over de fijne middag. En dat zou ze nooit kunnen als ze dat lepeltje hield, dacht ze. De kans was zo mooi ; de oude vrouw was opgestaan om een kaarsje uit te blazen, dat opgebrand was. Zonder er bij te denken had ze 't gegrepen en weggestopt. Onderweg had ze 't een paar maal aan broertje willen vertellen, maar ze kon het niet. Hij zou zo verschrikt gekeken hebben. Broertje was anders dan zij : die vond het nooit prettig als ze wat wegnam. Natuurlijk zou hij 't wel leren als hij groter werd, dacht ze vaak. Maar nu geloofde ze plotseling, dat hij het nooit leren zou. Misschien leek hij wel op dat kind — dat kind waar ze Kerstfeest voor vierden. Zij leek er niet op — o neen — *zij* niet. Toen, langzaam, drong de gedachte tot haar door, dat ze het goëdmaken moest. Dat lepeltje moest terug vóór Broertje of . . . of iemand anders het merkte. Dan zou ze weer met Broertje kunnen meepraten over deze dag en lang, lang zouden ze er pret van hebben. Even aarzelde ze nog — toen nam ze een kloek besluit.

„Ik doë het”, zei ze halfluid en toen viel ze in slaap.

Het was de oude man, die de volgende morgen het eerst op was. Hij zette thee en liep toen naar de voordeur om eens te kijken of er post was. Er was geen post, maar op de mat lag het lepeltje.

Verbaasd nam hij het op en liep er mee naar zijn vrouw.

„Wij zijn te haastig geweest in ons oordeel, kijk es, hier is je lepeltje. Het lag in het voorgangetje.”

„Maar hoe komt het nu daar ?” vroeg de oude vrouw verbaasd. En blij nam ze het in haar handen en bekeek het.

„Ik denk, dat het aan mijn jas is blijven haken toen ik de kinderen uitliet”, meende Grootvader. „Maar ik ben blij dat het niet waar is, wat we dachten en dat dat meisje het niet weggenomen heeft.”

„En ik”, zei Grootmoeder uit de grond van haar hart.

En daar lieten ze het bij.

Want zij konden ook niet weten, dat heel, héél vroeg in de morgen, een meisje weggerend was uit het woonwagenkamp om goed te maken, wat zij misdreven had.

Katinka en de Kerstkabouter

door

D. C. E. Boerlage-IJzerman

Dit verhaal is bestemd om door Moeder te worden voorgelezen, waarbij dan afwisselend door allen de liedjes worden gezongen. Zij zijn genomen uit „12 Oude en Nieuwe Kerstliedjes,” van Kruseman.

De winter is gekomen (of enige pianoaccorden).

Hoog, hoog in het Noorden lag de oude boerderij; vele maanden van het jaar waren de velden met een dikke sneeuwlaag bedekt, het dak torste ook een zware kap van blijvende sneeuw; wit en stil, stonden de dichte dennenbossen ver in het rond. Bij het huis lagen grote stallen; het vee stond binnen en moest geduld hebben, heel de lange winter door. In die oude boerderij woonde Katinka; haar Vader, haar grootvader, haar overgrootvader en zelfs nog geslachten vóór hen, hadden in het oude huis gewoond en vele vrolijke kinderen hadden er gespeeld op de grote, ruime deel en gezeten voor de enorme schouw, waarin ieder jaar een Kerstblok van eerbiedwaardige afmetingen lag te knetteren en te gloeien. In die heerlijke Kersttijd . . .

Kerstmistijd, heerlijke tijd.

Katinka was maar alleen, broertjes of zusjes had zij nooit gekend; haar ouders waren niet jong meer en dikwijls werd Katinka braaf verwend. Er waren de knechten en de melkmeisjes en, niet te vergeten, de goede, oude Catrien, die Katinka vanaf haar geboorte verzorgd had; en er was het vee en de hond en de poes . . ., maar toch voelde Katinka zich vaak eenzaam. En uit verveling verzong zij dan allerlei ondeugende spelletjes. Zij meende het zo kwaad niet, als zij de hond of de poes plaagde, maar toch kwelde zij de dieren en Moeder zag het met grote zorg, en had er meermalen met haar dochttertje over gesproken. En nu was het 24 December, de dag vóór Kerstmis.

*Morgen komt het Kerstfeest weer
Met zijn milde gaven.*

Allen op de boerderij hadden het ontzettend druk; er werd geslacht, gebrouwen, gebakken, hout werd aangedragen, de korenschoof stond klaar. Je weet wel, een mooie, volle schoof met rijpe volle aren, zou straks op het dak gezet worden om de vogels ook een Kerstmaal te geven. Katinka holde van het huis naar de stallen, maar in plaats van te helpen, scheen zij allen maar in de weg te lopen; iedereen had het ook zo ontzettend druk en niemand scheen tijd voor haar te hebben. Daar kwam de poes, wacht, die zou ze eens een mooie rode strik ombinden, een echt Kerstlint, maar poes, bang voor Katink's plagerijen blies en krabde

en poogde los te komen. Juist kwam Hannes, de oude knecht, de achterdeur binnen. „Katinka, meiske, weet je niet, dat de Kerstnacht komt en dat mens en dier dan vrede moeten hebben ?”

*Alle jaren weder, komt het Kindje klein,
't Daalt op aarde neder, waar de mensen zijn.*

„Laat het dier met vree, anders vertelt het vannacht allerlei slechts van je.” Katinka keek hem met grote ogen aan. Allevlei slechts vertellen, wat was dat nu ? Dieren kunnen toch niet praten ?

„Jawel”, zei Hannes, die een oude man was met veel ervaring en altijd buiten geleefd had, „praten kunnen ze wel, maar alleen in de Kerstnacht, in het heilige uur van de geboorte van het Kerstkind, van twaalf tot één uur.”

„Heb je het wel eens gehoord, Hannes ?”

Hannes keek nadenkend, eindelijk schudde hij langzaam het hoofd. „Ik niet”, antwoordde hij, „maar de Vader van mijn Vader vertelde altijd, dat hij eens de dieren had horen praten ; hij was toen al een oud man, veel te oud om nog precies na te kunnen vertellen, wat de dieren gezegd hadden. Die grootvader heeft ook zelf de Kerstkabouter gezien, die hier op het erf woont.”

Daar kwam Moeder aan, warm aangekleed voor de Kerstsledevaart ; hê, Katinka had best meer willen horen over den Kerstkabouter, ze wist wel, dat men vertelde van een vriendelijken, wijzen, ouden Kabouter, die zich een heel enkele maal aan de bewoners van de oude boerderij vertoonde.

„Katinka”, zei Moeder, „zul je nu heel rustig en lief naar bed gaan ? Catrien zal voor je zorgen.”

„Toe Moeder”, smeekte Katinka, „mag ik dan eerst nog wat blijven lezen bij het vuur, als U weg bent ?”

„Voor deze keer dan”, antwoordde Moeder.

Hoor, daar reed de slede al voor ; vrolijk rinkelden de belletjes. De koetsier klapte met de zweep, de paarden stampten op de bevroren grond. Voor op de bok stond een vlammeende toorts. Katinka wist, hoe het zou zijn : van alle kanten zouden de sleden aankomen en als lange, lange slingers zou men de toortsen zien branden bij de afdaling naar het kleine kerkje in het dal.

O, gij heilige, o gij zalige, heil ons brengende Kerstmistijd.

Het orgel zou de Kerstliederen spelen en de mensen zouden zingen en na de nachtdienst zouden allen elkaar „Gelukkig Kerstfeest” toeroepen, en „Voorspoedige terugvaart” en rinkelend en tinkelend zouden de sleden terugrijden. Bergop zouden zij stapvoets moeten gaan. Het volgend jaar zou Katinka ook mee mogen ; hê, ze verheugde er zich nu al op. Ze zat op het haardbankje en soesde. Catrien, die het nog heel druk had, had haar schijnbaar geheel vergeten. Zo stil was het en zo rustig...

Stille nacht, heilige nacht, slaap gerust, sluimer zacht

Daar sloeg een klok

Ting tang ting tang (op de piano).

Katinka raakte de tel kwijt, maar het was zeker al heel laat.

Piep, dat was de deur, die kraakte en ja, daar kwam wat binnen. Zag

Katinka het goed ? Een heel oud, gebogen mannetje, op zijn hoofd een hoge puntmuts, in zijn hand een brandend lantaarntje. Katinka hield de adem in. Dat was ? Ja, het kon niet anders, dat moest de Kerstkabouter zijn. Het mannetje kwam langzaam naar Katinka toe en toen hij dicht bij was, zag ze, dat zijn gezicht rimpelig was en vol groeven, maar hij keek o, zo vriendelijk. Ja, het leek of zijn ogen vol Kerstlichtjes waren.

„Bent U de Kerstkabouter,” vroeg Katinka dan ook zonder enige vrees. Het mannetje knikte ernstig, toen stak hij haar de hand toe.

„Kom mee,” zei hij, „ik wil je wat laten zien en horen.”

Katinka volgde zonder enige aarzeling. Het mannetje beduidde haar zich aan te kleden en weldra volgde zij hem naar buiten in de heldere maannacht. Hoor, daar klonken de Kerstklokken ; hoe mooi klonk dat, diep uit het dal.

*Hoor hoe de kerstklokjes klinken
nu weer alom in het rond.*

Ze gingen naar de koeienstal. Binnen was het helder licht door de invalende manestrallen. De koeien stonden met de koppen zo dicht mogelijk bij elkaar en bij het binnenkomen hoorde Katinka ze duidelijk zeggen : „Ja, het is echt jammer, dat ze zo graag plaagt, altijd trekt ze ons aan de staart, als ze door de stal loopt.”

De Kerstkabouter legde de vinger op de lippen ; heel stil bleven ze staan luisteren. Het was „Ster”, de mooie witte koe, die gesproken had. En nu hoorde ze „Vlugvoet”, een grote bonte koe. „Hoor eens, Ster,” zei deze, „je hebt groot gelijk, Katinka is een plaaggeest en ik zou haar o zo graag die slechte gewoonte afleren, maar de Kerstnacht is te kort voor sombere gedachten, laat ons liever elkaar een zalig Kerstfeest toewensen.”

Zacht sloop de Kerstkabouter weg en Katinka volgde hem zwiingend. Ze kwamen nu langs het varkenshok.

„Knor, knor”, zei het oude vette varken, dat altijd zo boos kon kijken, „en ze voert ons stenen inplaats van kastanjes, als ze er kans toe ziet.”

„Krulstaart”, antwoordde een jong en vrolijk varkentje, „je bent een oude brompot en je kon dit uur beter gebruiken, maar gelijk heb je, Katinka is niets lief.”

Heel stil waren ze alweer voorbij.

Ook de geiten hadden klachten ; Katinka ving nog juist de woorden op : „ons touw zo kort mogelijk spannen”.

Toen nam de Kerstkabouter haar weer naar huis ; hij sprak niet. Beschaamd liep Katinka achter hem aan. Het was gaan sneeuwen.

De witte vlokjes zweven dooreen in bos en veld

Mooi was het buiten, heel mooi en heel stil. De maan was schuil gegaan, maar toch was het nog licht. En Katinka bedacht, dat het anders zou worden met haar, zodat de dieren zich een volgend jaar niet over haar zouden hebben te beklagen.

Nu stapten ze de woonkamer binnen. Voor de haard lagen Hond en Poes, maar toen ze gerucht hoorden, sprongen ze op.

„Daar zul je haar hebben”, zei Bruno de hond, „ze is hier straks ook geweest en zal mij direct weg jagen en misschien wel slaan.”

„Ik kruip onder de leunstoel,” zei Poes, „ik heb genoeg van dat geplaag.”

Beschaamd liep Katinka achter hem aan.

geweest of had ze werkelijk met den Kerstkabouter dien nacht rond gelopen? Vlug ging ze naar beneden en wenste allen een gelukkig Kerstfeest. De Kerstboom stond in de hal, mooi versierd, het Kerstblok brandde in de haard en het eigen gebakken Kerstbrood geurde.

O denneboom, o denneboom, hoe groen zijn uwe bladren.

Hè, wat was alles feestelijk en mooi! En gelukkig stapte Katinka naar Bruno, om hem zacht en vriendelijk over zijn kop te aaien. De hond kwispelstaartte, alsof hij begreep. Daar kwam Poes ook langs wandelen, de staart in de lucht en voorzichtig de poten neerzettend. Katinka haalde gauw een schoteltje met melk, waarop Poes met een dankbaar kopjesgeven antwoordde.

Moeders ogen werden vochtig, toen zij er naar keek; ze keek naar Vader, toen naar Katinka: „Gezegend Kerstfeest, kind, dit wordt een gezegend Kerstfeest”.

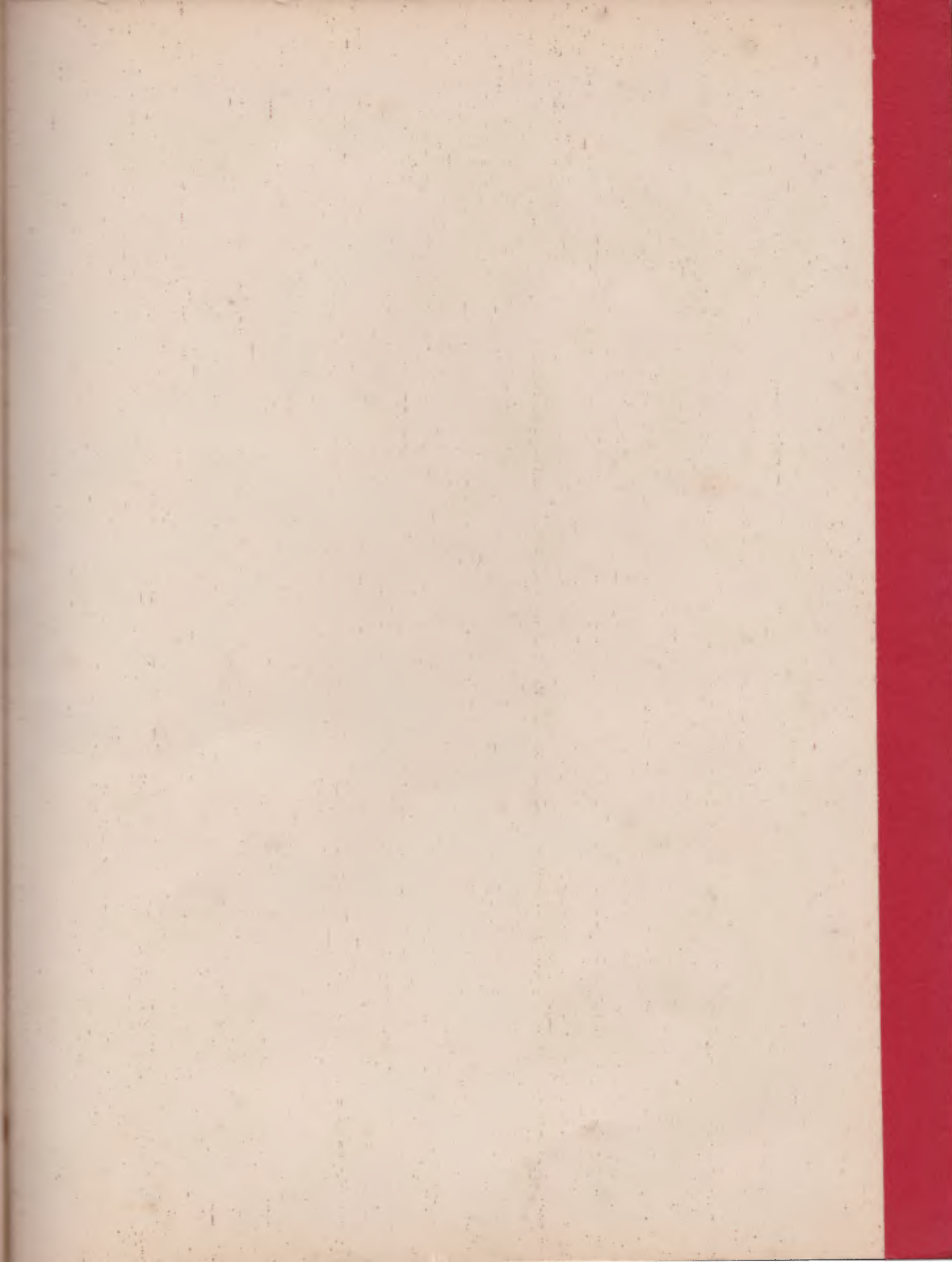
Kindren hoort de Kerstklok schallen. (of enige pianoaccorden).

Op dat ogenblik sloeg de klok één uur.

Ting (op de piano)

Katinka draaide zich om, om den Kerstkabouter te bedanken en te zeggen hoe goed ze hem begrepen had, maar het manneke was verdwenen, zonder enig gedruis te maken.

Een vreemde moeheid overviel Katinka. 's Morgens werd ze wakker in haar eigen bed; zorgzaam had Catrien er haar slapend heen gedragen. De zon scheen al in haar kamer en de mussen kwetterden om de Kerstschouw, dat het een lieve lust was. Katinka sprong op, dadelijk van plan in de handen te klappen en op de vensterruit te trommelen om de vogels te verjagen, maar het was of iets haar weerhield, een herinnering kwam boven. Was 't een droom

Zonneschijn

voor de jeugd, geeft vreugd!

Zonneschijn, het beste tijdschrift voor de Nederlandse jeugd, doet zijn naam alle eer aan!

Zo'n echt gezellig kinderblad, waarin vader en moeder ook nog graag eens zullen neuzen, dat door zijn uitstekende inhoud en fraaie illustraties zonneschijn zal toveren in de harten van Uw kinderen. Hoe zullen ze genieten van de prachtige verhalen, de puzzles en de wedstrijden, ja kortom van alles wat „Zonneschijn“ hun geeft; reikhalzend zullen zij naar het volgende nummer uitzien.

Zonneschijn, onder redactie van Mevr. D. A. Cramer-Schaap, verschijnt 2 x per maand.

De spannende vervolgvorhalen, korte verhalen, knutselrubriek, puzzles, raadsels, Vragenbus, Sportrubriek, „Ons leuke Hoekje“, wedstrijden met fraaie prijzen, enz. enz., maken het tot een aantrekkelijk blad voor ieder kind van 5-15 jaar. Voor de kleintjes zijn er 6 pagina's „Kiekeboe“ met verhalen en versjes.

Door het lezen van goede lectuur verrijken Uw kinderen hun geest, neemt daarom nog heden een abonnement op „Zonneschijn“ of vraagt gratis proefnummer.

Abonnementsprijs f 1.75 per kwartaal, f 3.40 per halfjaar, f 6.55 per jaar. Buitenland f 7.80 per jaar.

Bij opgave van een jaarabonnement ontvangt de nieuwe abonné een aardig kinderboek als premie.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

Administratie „Zonneschijn“, tijdschrift voor de jeugd
Uitgave C. A. Spin & Zoon N.V., N. Z. Voorburgwal 271-273
Amsterdam, Tel. 35577-33823, Postgiro 188126